

ՄԱՐԺԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՆԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 8, 1887

ԹԻԻ 2.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երկու
Նոր Տարի 1887.	9
Գերեզմանին Յաղթողը	9
Օրինակի Զօրութիւնը	9
«Բու Զօրութիւնդ Հազիր, Ո՛վ Սիօն»	10
Պատուք Քրիստոնէական Փորձառութեան	
Ծառին	10
Դիւանագիտէ մը Յիշուած Դէպք	11
Կ'արժէ՞ Հոգ Տանել Մեր Կենաց Երկնայալուն	11
Ապագայ Պատերազմ ի մէջ Գերմանիոյ և	
Ռուսիոյ	12
Այլ և այլք	12
Նամակներ	13
Հանգէս Քաղաքական	15
Արժէք Դրամոց	16

ԱԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՄԱՐԺԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է, ամէն տեղւոյ համար 2 Մեծիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեծիտիյէ, կանխիկ, եւ հաւոր 40 փարա: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ ամ. Մր. Հ. Ս. Պարնըմ:

Բաժանորդագրութեան եւ քղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ ամ. Մր. Ռ. Ռ. Բիք, Ամերիկացի Խան, Կ. Պոլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Կողմանէ, Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ՄԱՐԺԱԹԵՐԹ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ 1887

Բարի եկար Նոր Տարի,
Բոյ բերքերդ առատ լինի,
Բերկրանօք մարդիկ ցնծան,
Եւ խաղաղ կեանք ունենան:

Հաղար ութը հարիւրին,
Ութսուն եւ եօթն տարին,
Օգն լինի առողջարար,
Զուրն անոյշ եւ զովարար:

Ազգք միաբան կեանք վարեն,
Յիսուսով չարին յաղթեն,
Որ Փրկչին խաչը փայլի,
Տիեզերք յոյժ դմայլի:

Հաղարամեայն շուտով դայ,
Դիւայ գործը վերջանայ,
Ստոանան հաղար տարի,
Կապուած անդունդը ձգուի:

Որ մի հօտ եւ մի հովիւ
Աշխարհս ըլլայ Յիսուսի,
Համայնից մեծ պարծանքը
Դրօշակն խաչին ծածանի:

Միայն Յիսուս թող աիրէ
Ամէն սիրտ կառավարէ,

Որ մարդիկ մեր Փրկչին քով
Դանեն կեանք, սուրբ, ապուհով:

Տէրն լսէ մեր մաղթանքը,
Կատարէ մեր բաղձանքը,
Դայ Երկնից Արքայութիւն,
Խնդրութիւն խաղաղութիւն:

Տիգրանակերտ

1887

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԱՆ

ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ ՅԱՂԹՈՂՔ

Յաճախ կը լսուի որ մարդիկ կը ծաղրեն յարութեան վարդապետութիւնը, որ Քրիստոնէական ճշմարտութեանց զօրաւորայոյնը և ամենէն համոզիչն է: Ո՛չ ապաքէն այդ ցաւալի երեւոյթ ապացոյց է թէ ամէն ուրեք մարդկային սիրտը անհաւատութեան միտեալ է:

Իբր դար մը առաջ անհաւատ Գերմանացի Կոմսուհի մը իւր մահուան առաջ հրամայեց որ իւր գերեզմանը ծածկուի միաձոյլ ապիակ որձաքարով մը, և անոր շուրջը դրուելով քարի միաձոյլ կտորներ, ամբողջը պինդ ամրացուի երկաթեայ կորակաւուց պահանգներով, և որ վրան փորագրուի այս տապանագիրը. «Մ.յ գերեզման գնեալ վասն յաւիտենականութեան՝ պարտի երբեք չըբացուիլ»:

Բայց փոքրիկ սերմ մը ծլեցաւ որձաքարին ներքեւ, և փափուկ շառաւիղը մթութեան մէջ սողալով երկու քարերու մէջտեղէն ելաւ դուրս, և հոն տակաւ բայց անընդհատ աճեցաւ մինչև քարերը բաժնուեցան, պահանգները կոտրելով խզուեցան, և միաձոյլ ահադին քարը վեր ելաւ, և շատ չանցած այն հաստաբետ գեղեցիկ շինուածը աւերակաց կոյտ մը եղաւ:

Այն յաւակնութիւնը որ յարութիւնը ծաղրելով յաւիտենականութեան ասպարէզ կարդացած էր, ամօթով եղաւ մինչև իսկ ժամանակի զօրութեան առջև: Ո՛րչափ աւելի անշօր պիտի ըլլայ այդ անխորհուրդ յաւակնութիւնը երբ վերջին օրը Աստուած ինքն կոչէ թաղուած ազգերը: «Ամէնքը որ գերեզմանին մէջ են դիմէ՛ք Աստուծոյ»:

ՕՐԻՆԱԿԻ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տոգ. Միլլըր անուն անձ մը մտերս հրատարակեց է Ֆիլատէլֆիա «Ղուկ խառնաշէտ» անուն գիրք մը, որոյ օգտակար հատուածոց մէջ կը գտնենք հետեւեալ գէպքին պատմութիւնը, որ կը ցուցունէ թէ ինչ զօրութիւն ունի այն ազգեցութիւնը զոր մարդիկ անզգապաշտ ի գործ կը դնեն միմեանց վրայ:

Իւր տունէն հեռու գտնուող երկու տաւարդ մը ննջեց միևնոյն սենեկի մէջ՝ ուրիշ երկատարդի մը հետ որ օտարական էր: Գիշերը պառկելէն առաջ երկատարդը ըստ իւր սովորութեան ծունր գնելով իւր անկողնոյն քով լռիկ աղօթեց: Նորա ընկեր օտարական երկատարդը երկարատեւէն ի վեր դիմադրած էր Աստուծոյ շնորհաց զօրութեան. բայց այս աղնիւ օրինակը սթափեցուց զնա, և պատճառ եղաւ որ նորա հոգին անտարբերութեան քունէն արթնցաւ: Բազում տարիներ յոյժ օգտակար կեանք վարելէ զինի, նա տուաւ այս վկայութիւնը. «Գրեթէ կէս դար թաւալած անցած է այն ժամանակէն ի վեր, իւր բոլոր բազմադիմի գէպքերով հանդերձ. բայց այն փոքրիկ խուցը, այն խոնարհ անկողնիւ, և լռիկ աղօթող պատանին տակաւին ներկայ են երեւակայութեանըս առջև, եւ երբեք չպիտի մոռանամ զանոնք ի մէջ երկնից փառաց և ընդ անվախճան դարս յաւիտենականութեան»: Հասարակ հաւատարմութեան պարզ գործ էր այն, առանց ցոյցի, և առանց բարեք ընելու որեւիցէ խորհրդոյ կամ նպատակի, ի բաց առեալ այս թէ այն աղօթքն օրհնութիւն մը պիտի ըլլար իւր հոգւոյն. և սակայն անզգապաշտ ելաւ անկէ ազգեցութիւն մը որ տուաւ աշխարհի հաղուադիւտ զօրութիւն և արժէք ունեցող պաշտօնեայ մը:

Մեր կենաց պաշտօնին այս անզգապաշտ կատարուած մասին կարեւորութիւնը չենք ըմբռնել: Յարատեւ յառաջ կ'երթայ այն: Մէն մի ողջունիւ զոր ճամբուն վրայ կու տանք միմեանց, մէն մի վայրկեանական խօսակցութեամբ, մէն մի նամակաւ զոր կը գրենք, մէն մի պատահամբ այլոց հետ՝ կ'ենէ մեզմէ գաղանի ազգեցութիւն մը որ յաճախ կը հասնի աւելի հեռուն և կը թողու ա-

ւելի խոր տպաւորութիւն քան նոյն ինքն այն գործերը զորս կը կատարէինք այն ատեն:

Եւ ստուգիւ աշխարհիս վրայ Աւետարանի սրբագոյն և ազդուագոյն պաշտօնէութիւնն է նոյն ինքն կեանք, սրբապետ կեանք, — սուրբ, քաղցր, համբերող, եռանդուն, անձնուրաց սիրաբուղի կեանք: Մեր կենաց հոգեւոր արդիւնքն և տպաւորութիւններն կ'որոշուին ոչ այնչափ այնու թէ ինչ կ'ընենք: այլ այնու թէ ինչ ենք: Բարի կեանքը նման է ծաղկի մը որ թէպէտ ոչ կ'աշխատի և ոչ կը մանէ, և սակայն կը բուրէ քաղցր անուշահոտութիւն, և այդպէս կը կատարէ սուրբ պաշտօն:

«ՔՈՒ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԴ ՀԱՌԻՐ, ՈՎ ՍԻՕՆ»

Ի միտս նախնի Հրէից, Սիօն բառը դու գործեալ էր բոլոր սիրելագոյն և ամենէն նուիրական բաներու հետ: Կը սիրէին զայն իւր գեղեցիկ գրից համար: «Գեղեցիկ բարձրութեամբ, բոլոր երկրի ուրախութիւնը Սիօն լեռն է»: Կը սիրէին զայն վառ գիւննոր շինուածքը հոյակապ և հաստատուն էր: «Սիօնին չորս կողմը պտտեցէք և անոր բոլորովը շարունգէք և աշտարակները համրեցէք: ուշադրութեամբ դիտեցէք անոր պարիսպները, անոր պալատները զննեցէք»: Կը սիրէին զայն իբրեւ մայրաքաղաք իւրեանց թագաւորութեան, և մանաւանդ իբրեւ տեղի ուր իւրեանց մեծագոյն թագաւորը, Դաւիթ, թագաւորած էր:

Բայց ի վեր քան զամենայն այն սիրելի էր անոնց իբրեւ տեղի ուր Աստուած կը բնակէր: Աստի կը կոչուէր այն, «Իմ սուրբ լեռն Սիօն»: Հոն էր ուխտին տապանակը մինչև տաճարը շինուեցաւ մօտակայ Մորիայի լեռան վրայ, և այնուհետեւ իսկ Սիօն գործածուեցաւ բոլոր քաղաքին համար: Աստի ըսուեցաւ, «Տէրը կը սիրէ Սիօնի դուռերը»:

Քրիստոնէութիւնը չունի այսպիսի սուրբ քաղաք: Երուսաղէմ այսպիսի քաղաք չէ Քրիստոնէից համար: Կայցեղինք զայն նուիրելով մեր ուշադրութիւնը և յարգանքը անոր անցեղոյն, բայց այն ոչ մի առմամբ Քրիստոնէութեան կենաց և գործունէութեան կեդրոնն է այսօր: Կաթոլիկը այդպէս կը նկատեն զՀռոմ քաղաք: Բայց ոչ Կաթոլիկ Քրիստոնէից մեծագոյն մասը կը զգան թէ Եկեղեցին պիտի ըլլար աւելի զօրաւոր և աւելի շուտ պիտի տարածուէր Քրիստոսի թագաւորութիւնը եթէ դադարէին այն յատուկ աղբիւրները որ կու գան Հռոմէ:

Այս օրուան Սիօնն է Եկեղեցին ինքն: Եկեղեցին է որ ունի զրից լաւագոյնը որմէ կը նայի վար աշխարհի վրայ և կը տեսնէ զայն ընկղմեալ ի մեղս և սակայն փրկեալ արեամբ Քրիստոսի: Եկեղեցին է որ կը պարունակէ երկրային շինուածոց գեղեցկագոյնն և ամենէն հոյակապը, — իւր հուստարիմ անդամոց սուրբ և սիրաբուղի կեանքը: Ի վերայ Եկեղեցւոյն կ'իջնէ թագաւորաց թագաւորը, և ի մէջ Եկեղեցւոյն, իբրեւ յանձնադրած տաճարի, կը բնակի Աստուած: Ուստի այն բոլոր սէրը և համակրութիւնը որով Հրեան կը նկատէր զՍիօն, մենք պարտինք նուիրել Եկեղեցւոյն: Անոր համար պարտինք աղօթել, անոր համար պարտինք աշխատել, և անոր համար պարտինք պատ-

րաստ ըլլալ յանձն առնուլ ամէն գոհողութիւն: Եկեղեցւոյն տկարութեան պատճառաց մին է այս գագաթան տպաւորութիւնը: Քրիստոնէայք կը զգան թէ Եկեղեցին կարեւոր է և թէ իւրեանք պարտին անոր վերաբերել, բայց չեն զգար նման Սաղմոսերգութիւն, «Թող լեզուս քմացս փակի, եթէ զքեզ չիշխեմ, եթէ զԵրուսաղէմ իմ գլխաւոր ուրախութեանս աւելի մեծ չհամարիմ»:

Եւ պարտինք խոստովանիլ թէ երբ կը նայինք անհատ եկեղեցեաց, յաճախ շատ հրապոյր չենք տեսներ: Երուսաղէմ աւերեալ, իւր այգիներն և ձիթենիները կըտրուած, և տաճարին և պալատներուն ոչ մէկ քարը միւսին վրայ թողուած, ոչ ևս էր բոլոր երկրի ուրախութիւնը: Եւ այսպէս եկեղեցի մը որ լի է ցրտութեամբ և բաժանուեցերով, ուր քարոզիչ մը որ չունի խորհուրդ իւր պատգամին կարեւորութեան վրայ կը խօսի քնացող ունկնդրաց, ուր հոգիք չեն բերուիր Քրիստոսի, ուր եղբարց հաճելի չէ միտին խօսակցիլ Քրիստոսի սիրոյն քաղցրութեան կամ երկնից փառաց վրայ, — այդպիսի եկեղեցի մը չզարթուցաներ ի սիրտս իւր անդամոց եռանդ և անձնուիրութիւն:

Բայց Աստուած չկոչեց իւր ժողովուրդն այդպիսի վիճակի: Նորա նպատակն է որ կատարեալ Փրկիչ մը ըլլայ գլուխ փառաւոր եկեղեցւոյ: Այդ նպատակին առաջին մասը կատարուած է: Յիսուս Քրիստոս է կատարեալ Փրկիչ ըստ Աստուծոյ նպատակին եւ կարող է լեցունել Եկեղեցւոյն բոլոր կարօտութիւնը: Ունենալով այսպիսի առաջնորդ որ չարչարանօք կատարեալ ըլլալով նստած է Հօր Աստուծոյ աջ կողմը, կարելի չէ որ վնասինք: Եւ կարելի է իրագործել Աստուծոյ նպատակին միւս մասը: Նա անկարելի բան մը չառնանեց երբ որոշեց ունենալ «Սեպհական ժողովուրդ մը, բարի գործերու նախանձաւոր»:

Եթէ բոլոր Քրիստոնէայք ըլլային այնչափ բարի որչափ են ոմանք Քրիստոնէայք, այդ կը կատարուէր: Ո՛րչափ տարբեր աշխարհ մը պիտի ըլլար այս եթէ միայն ծանուցեալ 400 միլիոն Քրիստոնէայք ամենեքին ըլլային, — չըսենք Պօղոսներ, այլ Ղուկասներ և Փիլիպներ և այնպիսեաց դասակներ: Եւ մինչև անգամ եթէ իւրաքանչիւր անհատ եկեղեցի ըլլար նման նախնի Փիլիպպի և Փիղադելիայի եկեղեցեաց, կամ նման արդի լաւագոյն և եռանդաւոր եկեղեցեաց, պիտի ըլլար մեծ յառաջադիմութիւն դէպ ի բազմացեալ վախճանն:

Ըստ որում Աստուած սահմանեց որ Եկեղեցին լցուի Հոգւոյն արտադնելով, և ըստ որում Նա կարող է այդ վիճակին հասցունել զայն, կը հաւատանք թէ մէն մի եկեղեցի կարող է հասնիլ անոր: Այդ վիճակին հասնելու աշխատող եկեղեցին լուսինը բռնելու համար լացող մանկան նման անհասանելի բանի մը հետամուտ չէ, այլ կը խնդրէ այն զոր անվրէպ պիտի ստանայ եթէ կատարէ պայմաններն զորս Աստուծոյ Առաքը կը յայտնէ: Եւ ուստի կը զօշկնք Թուրքիոյ եկեղեցեաց, «Արթնցիլը, արթնցիլը, քու գործութիւնդ հագիր, ով Սիօն: քու փառաւոր հանդերձներդ հագիր, ով Երուսաղէմ»:

Բայց ինչ է այս գործութիւնը: Հրեան կը զգար թէ Տէրը ներկայութիւնն է այն: «Ով Սիօնի բնակիչներ, աղաղակեցէք և ցնծացէք, քանզի ձեր մէջ Իսրայելի Սուրբը մեծ է»:

«Վառն գի Աստուած զՍիօն պիտի

փրկէ»:

Իւր մարգարէին կ'ըսէ. «Իմ խօսքերս քու բերանդ զրի որ Սիօնին բնակ, Դու իմ ժողովուրդս ես»:

Եւ նոյնն է այժմ Եկեղեցւոյն գործութիւնը: Նա պիտի ըլլայ զօրաւոր և արդիւնաբեր ճիշդ որչափ որ Աստուծոյ ներկայութիւնն անոր հետ է: Եւ Աստուած մեր հետ ունենալ կը նշանակէ ճիշդ այն բանը զոր կ'անուանենք արթնութիւն: Երբ եկեղեցին կը զգայ թէ Աստուած ներկայ է մեզոյ թողութիւն ապու համար, թէ Քրիստոս ներկայ իւր արիւնը հոգեոց վրայ սրսկելու համար, և Աստուծոյ Սուրբ Հոգին ներկայ է յառաջ բերելու վերստին ծնունդ ի սիրտս մեղաւորաց և նոր եռանդ և սէր ի մէջ Քրիստոնէից, յայնժամ եկեղեցւոյն մէջ կայ արթնութիւն:

Սիրելի եղբարք Թուրքիոյ Աւետարանական եկեղեցեաց, նոր անցաք Աղօթից Շաբաթէն: Շարունակեցէք խնդրել որ Աստուած չնորհէ ձեզ իւր ներկայութիւնը, հաւատալով թէ Աստուած պատրաստ է ձեզ լրանել: «Քու գործութիւնդ հագիր, ով Սիօն»:

Կը յուսանք զեւ ևս զրել այն պարտականութեան և առանձնաշնորհութեան վրայ մեր յաջորդ թուով:

ՊՏՈՒՂՔ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԵԱՆ ԾԱՌԻՆ

«Անոնց պտուղէն պիտի ճաշնաք զանոնք»:

Վճիռ որ ճշմարիտ է ամէն երկրի և ամէն դասու համար: Անգղիայի մը ի Նինկոյ հարցուց Չինացւոյ մը որ պաշտաման եկած էր միսինարական մատուռը, թէ երբէք յառաջագոյն լսած էր Աւետարանը: «Հասցէն»:

Կը ճանչնային մէկը որ իւր թաղին արհաւիրքն էր, մէն մի անգամուն երկու օր և երկու գիշեր անընդհատ աղաղակելով և անխնայ թափելով: Չակատեալ էր թմբաղող ծխելու, և կը նմանէր վայրի գաղանի, մինչև որ Յիսուս Քրիստոս կը ծնէր բռնեց զնա: այն ատեն բոլորովին փոխուեցաւ: Նա այժմ հեղահամայն է և զիւրաւ չբարկանար, և թմբաղեղէն հրաժարած է: Ստուգիւ բարի է այդ վարդապետութիւնը:

Օրինակը լաւագոյն է քան զաւանուութիւն, և աւելի ազդու քան յորդոր: Անցողորդ, սուրբ, երկնային կեանք մը առաւել ազդու է քան պերճարան խօսքեր: Կարող չես միշտ խօսել Քրիստոսի համար, բայց Աստուծոյ չնորհօք կրնաս միշտ ապրիլ Անոր համար: Պետրոսի և Յովհաննէսի վարքէն և քաջ հաւատարմութենէն էր որ իշխանները «Իմացան որ անոնք Յիսուսի հետ էին»:

Եւ երբ անգամ մը եկեղեցւոյ անգամ ըլլալ բաղձալու անձի մը հարցուեցաւ թէ որո՞ւ քարոզութեամբ դարձի եկած էր, նա պատասխանեց, «Ոչ մէկուն քարոզութեամբ: մօրաբնու ջրս կ'ընէ»:

Լորտ Բիլլըրոյորոյ, ժամանակ մը ապիւր Ֆինէլոնի հետ ընկերակցելէ ետեւ, ըսաւ, «Քրիստոնէայ պիտի ըլլամ հակառակ իմ կամացս»:

Եւ մին որ այժմ նշանաւոր քարոզիչ է Աւետարանի, կ'ըսէ, «Կարող էի վառել աւան համոզանք, և բանաւորապէս պատասխանել ամէն փանտի, բայց երբեք կարող չեղայ զխնդրել իմ հօրս հաւատարիմ Քրիստոնէական կենաց: այդ չթողուց զիս հանգիստ մինչև որ տուի անձս Փրկչին»:

Յուստիանոս վկայ կը պատմէ թէ «Իւր սիրտը դարձաւ փրկստիպանութենէ կրօնի տեսնելով նախնի Քրիստոնէից անտուածապաշտ կեանք»:

քը:» Եւ երբ ի Մատակադար մկրտուելու եկող բնիկ հաւատացելոց կը հարցուէր թէ ինչ բան նախ տուած էր անոնց խորհիլ որ Գրիգորիոսեայ ըլլան, — քարոզ, ուղեւոր, կամ ընթերցումն Աստուծոյ Բանին, մեծաւ մասնաւոր կը պատասխանէին, — «Գրիգորիոսեայ եղբորներու փոխուած վարքը:»

Դժուարին ինչ չէ քաղցրութեամբ ողջունել օտարականը որ դրան մէջ կը կայնի, եւ թերեւս այդու կը շահինք նորա բարեկամութիւնը: «Կանոնաւոր կերպիւ կ'երթամ այդ ժողովատեղին» ըսաւ գործաւոր մը: «Երբ օր մը պատահամբ հոն մտայ, բարեկամական խօսքով ձեռքս սեղմեցին, եւ այժմ այն տեղը ինձ ընտանի կու գայ եւ հոն հաստատուած եմ:» Այն մարդասէր ողջոյնը եւ ձեռաց սեղմումը մեծապէս ինչ չէր տուողին համար, բայց ո՞վ կարող է ըսել թէ ո՛ր պիտի յանգի անոնց անգիտութիւնը:

«Յաջորդ անգամ կը խօսիմ անոր հետ» խորհեցաւ աիկին մը ամէկտուութեամբ, մինչ հեռաւոր երկրէ եկող ճանապարհորդ օտարական մը որուն հետ թեթեւ ծանօթութիւն ունէր, իւր քով կայնած էր Տէրունական Ընթերցաց պաշտօնէն ետքը: «Յաջորդ անգամ» օտարականը գացած էր իւր Հօր Տուներ, եւ այն բարեկամական խորհուրդը պարտին մնալ անձայն մինչեւ ծագի յաւիտենականութեան տաւաօտը:

Յաճախ թերեւս օրհնութիւնը զոր կը փրշտուենք մեր քով է: Մինչ անձկանօք կը խորհինք պարտականութեանց վրայ որոց գաղթը կը բարձրանայ ապագային մէջ, մեր ձեռաց ներքեւ գտնուող պարտականութիւնը եւ օրհնութիւնը կը վրիպին մեր աչքերէն: Գերմանացի սիրեցեալ քարոզիչը Ֆլաթիլս որ կ'ապրէր դարձեւ սկիզբը, անգամ մը գործածեց յոյժ պարզ օրինակ մը, որ կրնար անսպառնաճ իսկ թուել: Տիկին մը ըսաւ նմա թէ երկար ատենէ ի վեր ի զուր խնդրած եւ բաղձացած էր վասն ներկայութեան Սուրբ Հոգւոյն: Իւր մասնաւոր բաղձանաց առարկայն էր Աստուծոյ այս պարգեւը, բայց անկարող եղած էր զայն ի ձեռս բերել: «Սիրելի Տիկին» ըսաւ Ֆլաթիլս, «անցեալ առաւօտ մեծ ժրտութեամբ բայց ի զուր վնասուցի գուրպակս: Կուգէի զայն, բայց ոչ ուրեք կարող եղայ գտնել: Յանկարծ տեսայ թէ իրապէս հալած էի զայն: Տիկին, ունիք զոր ինչ կը բաղձաք ստանալ: ձեր խնդրելը եւ անձկալը կ'ապացուցանեն Սուրբ Հոգւոյն զօրութեան բնակիլն ի ձեզ, եւ կը մնայ ձեզ դադարիլ վնասուէլ, եւ վայելել ստացման երջանկութիւնը:» Տիկինը հաւատալով դտաւ խաղաղութիւն, վասն զի ըմբռնեց թէ ցայն վայր իւր աղօթքներն գերազանցած էին իւր հաւատքը:

Ինչ հանգստութիւն, ինչ միտքաբարութիւն, եւ մարդկային հոգին բարձրացունելու ինչ զօրութիւն կայ մարդկային ձայնին մէջ: «Գացէ՛ք զձեզ շուրջ պատող զիւղին մէջ եւ երգեցէ՛ք ժողովրդեան» ըսաւ հովիւ մը լաւ կրթուած երգչաց խմբի մը, «եւ ժողովուրդէն անոնք որ կարող են երգել, կ'աղմեցնէ փոքրիկ խումբեր ձեր պարտեզներուն մէջ սրբազան երաժշտութեան համար, այնպէս որ անցնողներ կարող ըլլան լսել ձեզ պատէն անդին» Ամէն ոք կը յիշէ պատմութիւն մը նկատմամբ Գարլոթա Բողայի, մին դարձեւ ամենաքաղցր եւ հոգեկաւորագոյն երգիչուէրէն: Նա այցելեց մահամերձ մանկան մը

թշուառ անակը եւ կանգնելով փոքրիկ անկողնոյն քով երգեց «Հրեշտակ պաթառ եւ գեղեցիկ» երգը, եւ տղեկը բանալով իւր նուագեալ աչքերը հարցուց, «Հո՞ւ երկինք է:» Բաղում մեղսալից հոգիք լսելով երգն տաշանդաւոր երգչի մը որ կ'երգէ զգալով Աստուծանային զօրութեան եռանդն իւր սրտին մէջ, այն վայրկեան իւր թէ տարուած են յերկինս:

ԴԻՒՍՆԱԳԻՏՅՆ ՄԸ ՅԻՇՈՒՄԾ ԴԵՊՔ

Մօտերս ի Սթուէկարտ հրատարակուեցաւ զիւր մը որ կը կոչուի «Սք. Բեթրսպուրկ եւ Լոնտոն 1852է մինչեւ 1864 թուականաց մէջ»: Հեղինակն է Կոմս Վիլիթում տ'Էքսթաւ, Սաքսոնիոյ գործակաւոր ի Սք. Բեթրսպուրկ 1853ին, եւ որ յետոյ եղաւ լիազօր պաշտօնեայ ի Լոնտոն 1853է մինչեւ 1864: Սոյն գործէն կը քաղենք երկու համառօտ կտոր:

Կոմս Վիլիթում 1852 ին ունեցաւ Չարին հետ առանձին տեսութիւն մը զոր կը նկարագրէ այսպէս:

«Սրբաբողոքաւոր որ իմ հետս բնակեցած էր, դրանք քով կը կենար չդիտնալով թէ ներկայ պիտի գտնուէր տեսակցութեան մէջ: Կայսրը դուռը ցուցուց եւ ես դէմ առ դէմ գտնուեցայ աշխարհիս հօրագոյն ինքնակալին հետ: Նիկողայոս Կայսեր, հակառակ իւր յիսուն եւ վեց տարեկան լինելուն, համեմատական եւ յաղթ կերպարանքը պահած էր իւր թարմութիւնը եւ զօրութիւնը: Անոր բոլոր երեւոյթն էր առնական եւ վեհ, եւ այն առեւն հասկցայ թէ ինչպէս իմ առջեւ գտնուող այն հսկան իւր ձեռաց մէջ շարժումով արդեւեց յեղափոխութիւնը որ կը սպառնար ծագել հետախտին պատճառաւ: Գնաց մինակ վերարկուի մէջ փաթթուած, կատարած ամբողջին մէջէն որ կ'աղաղակէին հասարակաց հրապարակին մէջ ընդդէմ Կառավարութեան, զոր կ'ամբաստանէին որ իւր թէ թունաւորած էր ջրհորները: Նիկողայոս վար ձգելով իւր վերարկուն, շարժեց իւր ձեռքը եւ հըրամայեց ամբողջին ծուր կրկնել: «Թշուառականներ,» գոչեց որոտածայն, «ջրհորները թունաւորուած չեն, ձեր մեղքերն են որ զձեզ կը թունաւորեն: Խնդրեցէ՛ք Աստուծոյն որ ներէ ձեզի եւ ազատէ զմեզ հետախտէն:» Ամբողջ պատասխանեց եռանդեամբ: Այս վայրկեանը միտքս էր երբ կը նայէի Կայսեր երեսը: Անոր աչաց վրայ կար անորոշ նայուածք մը, եւ ջղային ձգտում մը անոր բերանին մէջ:

Խօսակցութիւնը դարձաւ Պերլինի վիճակին եւ Բրուսիոյ Թագաւորին վրայ, որուն նկատմամբ Չարը խօսեցաւ խիստ բառերով: Երբ ես ջանացի հանդուրտեցունել զնա ըսելով թէ զիարդ եւ իցէ Թագաւորին զիտոււթեաններն աղէկ էին: «Ի՞նչ, աղէկ» որոտաց Չարը: Դալով անոր զիտոււթեան թեանց աղէկ ըլլալուն, ինք ըսաւ չգիտեր թէ ինչ բանի պէտք ունի: Թագաւոր չէ նա: Թագաւորաց գործը կը դժուարացունէ մնացածներուն համար: «Հասկցի՛ր ուրեմն» — հոս իւր ոտքը գետնին դարկաւ, — «Թէ ինչ պէս իւր ոտքին տակի դետնին» այնպէս նա եւ իմ ոտքիս տակի դետնին ներքեւը փորուած է: Մենք, Թագաւորքս, ամենեւին նըշաւակ ենք հասարակաց թշնամոյ մը, այն է յեղափոխութեան: Եթէ յեղափոխականը հոս շարունակեն իրենց գործը ինչպէս ի Պերլին, չարիքը կ'ընդհանրանայ շուտով: Առ այժմ վախ չունիմ հոս: Յորչափ կ'ապրիմ ես, բաւական հանգստութիւն պիտի ըլլայ, վա-

սնն զի, Պարոն, ես զինուոր եմ, զոր իմ քեռայրս ըսաւ չէ եղած: Ես երեսուն եւ ութ տարի զինուորական ծառայութեան մէջ զբաղուած եմ, սկսելով 1813ին: Այո, ես զինուոր եմ: Այս է իմ կոչումս: Դալով միւսս պաշտօնիս, Նախահրամանութիւնը դրաւ զայն իմ վրաս:» — Հոս Կայսրը ցածցուց իւր ձայնը գրեթէ չնչելու աստիճան, — «Ես կը վարեմ այս պաշտօնը վասն զի իմ պարտականութիւնս է, եւ վասն զի ոչ ոք կը գտնուի որ ազատ կացուցանէ զիս անկէ: Բայց այն չէ իմ ճաշակիս յարմար պաշտօն:»

Արեւմու պատերազմին ժամանակի ինքերմանի ճակատամարտին վրայ Կոմսը կ'ըսէ թէ Ռուսը կորսնցուցին զայն վասն զի ճակատամարտին ուրուագիծը յառաջնմէ իմացան թշնամիք: Ուրուագիծը որ հանուեցաւ ի Սք. Բեթրսպուրկ, շատ գերազանց էր թղթի վրայ, եւ եթէ գաղտ պահուած ըլլար, հաւանականապէս պիտի յաջողութեամբ պսակուէր: Նիկողայոս Կայսր այնչափ հաճոյք զգաց անկէ որ չկրցաւ ծածուկ պահել զայն Կոմս Միւնսթէրէ, Բրուսիայի զինուորական կցորդէն: Կոմսը բնականապէս հաղորդեց զայն Թագաւորին, համարելով թէ պաշտօնական այլ մարմինք պիտի չիմանային Դաշնակից պետութեանց համար բարեբախտութիւն մը եղաւ որ ի Փոցտամ գահճին մէջ կը գտնուէր անձ մը որ պետութեանց գաղտնիքները կը վաճառէր թանկագին Լորտ Աւկոթոս Լոֆթոսի: Այս վերջինը այս միջոցաւ ձեռք բերաւ յարձակման ուրուագիծին մի օրինակը, եւ իսկոյն հեռադրեց զայն ծածկագրութեամբ Լոնտոն: Հաղիւ թէ ժամանակ կար ծանուցանելու Լորտ Ռակլանի թէ ինչ ընթացք պիտի բռնէին Ռուսիոյ զօրագունքը Ռուսիոյ պարտութենէն ետքը Իշխան Մէնսլիքով կոչուեցաւ Սք. Բեթրսպուրկ, եւ վերջապէս ներկայացաւ Կայսեր որ գտնաւ ինքն մերժած էր տեսնել զնա: Իշխանը արգարացուց իւր անձը հետադադ խօսքով: «Ի՞նչ կրնաք ակնկալել, Տէր իմ, պատերազմական պաշտօնէն մը որ ոչ հոտն առած է վառօղին, ոչ հնարած է զայն եւ ոչ անկէ զրկուած է իրեն:»

ԿՍԹԹԷ ՀՈԳ ՏԱՆԵԼ ՄԵՐ ԿԵՆՍՅ ԵՐԿՆԱԼՈՒՆ (Նիւ Եորք Ծորքէն)

Շատ չընեք Անգլիացի պերճախօս բժիշկ մը, Սըր Ճէյմս Փակէթ, պնդեց թէ առողջութիւնը պարտի ունենալ իւր զիւցազուները: Ըսել կ'ուզէր անտարակոյս թէ այն մարդիկ որ կ'ապրին մինչեւ յիսուն տարի առանց հիւանդանալու, պէտք է որ ընդունին պատուանշան կամ աղնուականութեան աստիճան մը: Թէ մենք երբեք պիտի ունենանք ուղնուականութեան այսպիսի կարգ մը կամ ոչ, շատ ստույգ է թէ մեծապէս աւելցած է հսկողութիւնը պաշտպանելու համար կենսքը եւ առողջութիւնը: Մասնաւորապէս մօտերս կ'երեւի այս կառավարութեանց գործողութեան եւ ջանից մէջ ի մասին պաշտպանութեան կենաց եւ առողջութեան: Կը թուի թէ շատ պարզ եւ բացայայտ բան է թէ շահաւոր կ'ելլէ Կառավարութիւնը ողջ պահելով իւր բերոյ տրտաբերը եւ հարկ հոտուցանողը: Բայց անցեալ յիսուն տարիներէն հետէ միայն մեծապէս իրականութիւն դտաւ այս բանը: Այս յիշեալ միջոցին Եւրոպայի մեծ երկիրներէն շատ հաստատած են առողջապահական վարչութիւններ: Դադիւս ունի այժմ իւր Կեդրոնական Ժողովը, Գերմանիա իւր Կայսերական Պաշ-

տնտեսական, Անգլիայի իւր Պետութեան վարչական ժողովը որոշ ներքեւ կը գտնուի 15,000 գաւառներ, մինչ մինչ ի Միացեալ Նահանգս ունինք Ազգային վարչական ժողովը կառավարութեան քսան վարչական ժողովոյ վրայ, եւ տեղային տնտեսական կան վարչութիւններ ամէն մեծ քաղաքաց եւ շատ ուրիշ քաղաքաց եւ գիւղօրէից մէջ: Բոլոր քաղաքակրթեալ երկիրներ իրօք հիմա անհրաժեշտ կը գտնեն հաստատուել վարչութիւններ վտան հսկողութեան հասարակային առողջութեան վրայ: Այս պիտի վարչութեանց կարեւորութիւն ընծայուիլը յառաջ բերած է համապատասխանող մեծ եռանդ անձնական եւ գրուածոց հեղինակութիւններ որ կը ճանեն առողջաբանութեան խնդրոյն վրայ: Յարուցած է նոր գիտութիւն մը, նոր մասնագէտներ, եւ նոր գրականութիւն: Գլխաւորապէս մղուելով բժշկաց թելադրութիւններէն եւ թախանձանքէն, ոչ միայն նախադահեւոր գեղեր գործածելու խնդիրը բժշկաց խորհուրդներուն վրայ ներգործութիւն ըրած է, այլ բարձր տեղ բռնած է այն ընկերական եւ քաղաքական ուսմանց շրջաններուն մէջ: Արդէն իսկ մեծ կ'երեւի անոր դործական արդիւնքը: Վիճակագրութիւններէն կը հասկըցուի թէ մեծնողաց թիւը նշանաւոր կերպով նուազած է առջի ժամանակաց հետ քաղաքացիներէն, ներկայ դարուս տուային կիսուն մէջ: Եւ այս փոփոխութիւնն չարունակուած է վերջնագոյն տարիներուն մէջ, թէպէտ բնականապէս աւելի յամր: Ի խոստոն 1680ին մեծնողաց թիւն էր 30 առ 1,000, 1750ին՝ 31 առ 1,000, եւ 1880ին՝ 23 առ 1,000: Չորեքտասաներորդ դարուն ի Բարիզ մեծնողաց թիւն էր տարին 50 առ 1,000, իսկ հիմա է 26 առ 1,000: Մեծնողաց թիւոյն արձանագրութիւնը պահուած է ի ձեռնարկ 1590էն հետէ: Այն ժամանակէն ի վեր կենաց երկարութիւնն մեծապէս աւելցած է: Վեշտասաներորդ դարուն՝ կենաց միջին տեւողութիւնն էր տասն եւ ութ տարի միայն, այժմ յԱնգլիա քառասուն եւ մէկ տարի է: 1729ին իւրաքանչիւր չորս տղայոց երեքը կը մեռնէին հինգ տարուան չեղած: Արդէն 1800ին իւրաքանչիւր չորս տղայոց երկուքը կ'անցնէին այդ տարիքը: Այժմ մեծ քաղաքներէն դուրս բոլոր մեծնողաց միայն 30 առ 100՝ հինգ տարիէ վար տղայք են: Այժմու տարիներուն մէջ միօրինակ նուազած է տարուան շրջանին մէջ մեծնողներուն թիւը հանրութեան մէջ: ՅԱնգլիա եւ յՈւէյլզ մինչ 1861ին 22 $\frac{5}{10}$ առ 1,000 էր մեծնողաց թիւը, 1880-82ին՝ 19 $\frac{3}{10}$ առ 1,000 էր: Այս կը ցուցնէ թէ ծնած իւրաքանչիւր 1,000 տղայոց 29ը աւելի կը հասնին տասն եւ հինգ տարուան քան որչափ կը հասնէին քսան տարի առաջ, կամ 744՝ 684ի դէմ: Ըսել է թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ, օրինակի համար, 20,000 տղայք աւելի տասն եւ հինգ տարեկան հասակին կը հասնին քան որչափ երբ հինգ տարեկան կ'աղբէին: Բաղդատութիւն մը ընելով մէկ դար առաջ եղող ժամանակին հետ, թէպէտ եւ ոչ մի մասնաւոր անհատ կը հասնի աւելի մեծ տարիքի, սակայն կենաց միջակ տեւողութիւնը կրկնապատկին եղած է: Անգլիացի վիճակագիրը կը ցուցնեն թէ 1861էն հետէ մեծնողաց թիւն նուազելը 2,009 տարուան յաւելուած մը կ'ընէ 1,000 արուններու կենաց վրայ, որ այս տարիներուն առ 100 70ը՝ քսանէն մինչեւ վաթսուն արտադրիչ տարիներուն կը բաժնուի: Առողջաբանք հաշիւներ ըրած են կեանքի խնայութեան արժէքին: Տղի մը կեանք

ընէ արժէքը դրամով՝ կ'ըսէ Սըր ձէյմս Փակէթ, 40 Անգլ. ոսկի է: ՅԱմերիկա տղայ մը մեծցունելու համար միջին հաշուով 400 Անգլ. ոսկի կ'երթայ: Վասն որոյ անոր մահը իւր արտադրիչ տարիքն սկսած ժամանակը՝ այնչափ ստակի կորուստ է: Չափահասի մը կեանքին արժէքը յաշիւ կառավարութեան 150 Անգլ. ոսկի կը համարուի, եւ անոր տարեկան արտադրիչ կարողութիւնը՝ 19 ոսկի: Մինչ այս թիւերը կը զանազանին այլ եւ այլ երկիրներու մէջ, կրնանք ըսել թէ բնակչաց գրեթէ կէսը կը մեռնին արտադրիչ հասակին մէջ: Ի Միացեալ Նահանգս տարուէ տարի արտադրիչ հասակին մէջ մեծնողներուն թիւն է իբր 400,000: Եւ մինչեւ անգամ առ 100 փոքրիկ մաս մը եթէ նուազի մեծնողներու տարեկան թիւէն, պիտի ցուցուի այսպէս մեծ նիւթական շահ մը երկրին համար:

Դարձեալ, իւրաքանչիւր մահ կը ներկայացունէ երկու տարուան հիւանդութիւն կամ քսան եւ չորս դէպք հիւանդութեան որք տեւեն իւրաքանչիւրն երկու ամիս: Վասն որոյ ի Միացեալ Նահանգս միջին հաշուով 1,500,000 անձինք շարունակ հիւանդ են: Կամ միջին հաշուով 36,000,000 անձինք հիւանդ կ'ըլլան ամէն տարի մէյմէկ ամիս: ՅԱնգլիա եւ յՈւէյլզ գտնուած է թէ իւրաքանչիւր գործաւոր միջին հաշուով տարին մէկ ու կէս շաբաթ կը հիւանդանայ: Ուստի հիւանդութեան պատճառաւ եղած կորուստը արտադրիչ կենաց՝ է անհաշուելի: Կ'ըսուի թէ այն միջոցները որ կը նուազեցունեն մահուան դէպքերը, կը նուազեցունեն նաեւ հիւանդութիւնը: Կապ ուրեմն իւրաքանչիւր նուազում մահուան, պատճառ կը լինի միլիոնաւոր աղաքներու խնայութեան: Այս մասին տնտեսական առաւելութիւնք, կը համարուի թէ, են շատ մեծ: Եւ կը հաւաստուի թէ ժամանակ պիտի դայ որ մահերը պիտի կարենան վերածուիլ միջին թիւ 20 առ 1,000է մինչեւ 40 կամ մինչեւ իսկ 5 առ 1,000ի: Եւ նոյն ժամանակ հիւանդութիւնը պիտի վերածուի գրեթէ մէկ չորրորդի, կամ 200 առ 1,000է մինչեւ 60 առ 1,000ի:

ԱՊՍԵՆԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄ Ի ՄԵՉ ԳԵՐԲԱՆՈՅ ՆԻ ՌՈՒՍԻՈՅ

Մօտերս Հանուրընի մէջ հրատարակեալ «Լիւթուլայէ ցՏնեբեր» անուն գործ մը բաւական յոգում յառաջ կը բերէ Եւրոպական ցամաքին վրայ: Յիշեալ գործին հեղինակը որ կը կոչէ զինք «Սարմաթիքոս», եւ կ'ըսուի թէ Գերմանական բանակին երեւելի սպայից մին է, կը սկսի խօսել սա տեսակէտէն նայելով թէ Ռուսիոյ ընթացքն է յարձակողական որ կը սպառնայ Գերմանիոյ ի մասնաւորի, թէ պատերազմ մը երկու պետութեանց մէջտեղ է անխուսափելի վաղ կամ անաղան, եւ թէ՛ հետեւապէս մեծագոյն արթնութեան պէտք կայ Գերմանացւոյ եւ անոնց դաշնակցաց, Աւստրիացւոյ, կողմանէ: Հեղինակը գործին սկիզբը կը նկարագրէ դժուարութիւնները որոց պիտի բախին Գերմանացիք Ռուսիոյ հողին վրայ, եւ միջոցները՝ զորս պէտք է զործածել յաղթելու համար այն դժուարութեանց: Մանրամասն ներկայագրութիւնը կ'ընէ ամբողջութեան որովք Ռուսիա զօրացուցած է իւր սահմանադրութիւնը անցեալ քանի մը տարիներուն մէջ: Կ'ըսէ, թէ Ռուսիա, ըստ պաշտօնական վիճակագրութեանց, ունի այս վայրկեան իբր երեք միլիոն պատերազմի մարդ: Բայց այս անաւոր զօրութիւնը, համարելով թէ ունի զօրութիւն, ունի նաեւ ոչ սակաւ թերութեան

թիւներ, յորս նշանաւոր է Ռուսիոյ անկարողութիւնը իւր զօրաց տեղափոխութեան մասին: Կը կարծէ թէ Գերմանիա կարող է կեդրոնացունել իւր յարձակողական զօրութիւնները մէկ երրորդին մէջ ժամանակին յորում Ռուսիա կրնայ: Այսու ամենայնիւ կը խոստովանի թէ Գերմանիա հակառակ իւր գերազանց կազմակերպութեան, չկրնար ըստոյգ լինել իւր յաղթութեան եթէ ոչ Աւստրիոյ օժանդակութեամբ:

Հեղինակը չկարծէր թէ Ռուսը պիտի թողուն զԼեհաստան եւ քաշուին երկրին ներսերը ինչպէս ըրին 1812ին: Այս բանն այնչափ սուղի նստաւ անոնց որ յիմարութիւն պիտի ըլլար կրկնել դայն հիմա: Յարձակողաց վերջնական նպատակը պէտք է ըլլայ քաղել Սը. Բեզրսպուրկի, այլ Մոսքուայի վրայ: Սը. Բեզրսպուրկ է արհեստական քաղաք, այն չէ իսկական մայրաքաղաք պետութեան: Մոսքուա, ընդհակառակն, Ռուսիոյ սիրտն է: Եւ բաց աստի Մոսքուայի ճամբան աւելի նպատաստոր է քան Սը. Բեզրսպուրկի ճամբան: Գալով պատերազմին տեւողութեանը, հաւանական է թէ պիտի չբաւէ մէկ տարին, բայց ամէն բան կախեալ պիտի ըլլայ տարւոյ եղանակէն եւ Ռուսաց ընդդիմութենէն: Այսու ամենայնիւ Գերմանիա չպարտի երկնչել ձեռնարկին մեծութեան: Դժուարութիւնք պիտի չըլլան նման 1812ի դժուարութեանց: Պարագանքը չեն նոյն այլ եւս: Նաքոչեն Ա.ոյ առջեւ ելող զխաւոր դժուարութիւնք, այսինքն հազորդակցութեանց եւ սղ դժուարութիւնք անոր բանակին եւ վարչութեան կեդրոնին մէջտեղ, մեծապէս պակաս են երկաթուղեաց շնորհիւ: Գերմանական բանակն եւս զինուորեալ է եւ սպառազինեալ «մեծ բանակ»էն շատ տարբեր կերպով: Մօտելով Ռուսաց պատերազմելու ոճին վրայ, կը ժխտէ այն դաղափարը թէ անոնք դարձեալ կ'այրեն իրենց քաղաքները որ նուազ օգուտ պիտի ընէ անոնց քան անոնց վրայ յարձակողաց: Գերմանացիք լաւ պատրաստուած, իրենց զործողութեանց յատկազօծով ապահով եղած, կրնան հանդարտութեամբ մտածել Մոսքուայի հրկիզման վրայ որ վնաս պիտի չընէ անոնց: Ռուսը, ընդհակառակն, անոր պատճառաւ պիտի կորսնցունեն իրենց հարստութեան աղբիւրները եւ անաղին կորուստ պիտի բերեն երկրին վրայ: «Սարմաթիքոս» կ'ըսէ վերջաբանին մէջ. «Գերմանացիք չունին պատճառ բաղձալու Ռուսիոյ հետ պատերազմելու, վասն զի ենթադրելով թէ յաղթող պիտի ելլեն, պատերազմը պիտի բերէ անոնց վրայ մեծ եւ մնայուն աղէտներ: Բայց եթէ Գերմանիա ստիպուի պատերազմի բռնուիլ Համապատեանց գրգռմամբ, կրնանք մտնել անոր մէջ կատարելապէս եւ լիովին վտան լինելով թէ պատերազմը ի նպաստ մեր պիտի ունենայ վախճան:»

ԱՅԼԵԻԱՅԼԲ

ԱՍՏԵՂ.Ք. Սէյմի Լուրիկ Կլոպ Տէմոքրաթի հանգէտը կ'ըսէ. Աղեղնաւոր կենդանակերպին մէջ զլիաւոր աստղը, Ալֆա Սէնթաւորի, աստ տեղաց մէջ մօտապոյնն է երկրիս որչափ որ զիացուած է: Անոր հեռաւորութիւնն երկրէս սովորաբար կը համարուի 20,000,000,000,000է մինչեւ 29,000,000,000,000 միլոն: Աստղ մը որ կը կոչուի Վաթսունեւմէկ Սիկնի, եւ երկրորդն ըստ հեռաւորութեան, երկրագունտէս իբր 54,780,999,000,000 միլոն հեռի կը համարուի: Աստղաց շատը, սակայն, մինչ

միլիոնաւոր անդամ աւելի հեռի են քան զայստակի: Լոյսն իբր 196,000 մղոն ճամբայ կ'առնու մէկ երկվայրկեանի մէջ, եւ սակայն այս անընթացեալ տարագոյնութեամբ իսկ լոյսը իբր տասներկու տարի ճամբայ երթալու է զմեզ այն աստղէն անշատող միջոցը կտրելու համար: Աստղաց մեծագոյն մասէն լոյսը մեզի դալու համար շատ դարերու պէտք կայ: Ըսել է, իբրեւ մասնաւոր օրինակներ այս յիշուած աստղերուն լոյսերը զորս կը տեսնենք, ոչ թէ այս գիշերուանն են, այլ առնոք որ արձակուեցան աստղերէն՝ Քրոմպտի ժամանակէն կամ մինչեւ անգամ Աւգոստայ ստեղծմանէն տուալ:

ՄԱՐԿԱՍԱՆԻՍ ԱՂԱՆԻ ՌՈՒՍԻԱ: Բէլ Մէկուգէի կ'ըսէ թէ սոսկալի կրօնական աղանդ մը հաստատուած է ի Ռուսիա: Անոր զլխաւոր վարդապետութիւնն է այս թէ մեզք է թուողով որ մարմնաւոր յաւ քաջող մարդիկ ապրին, վասն որոյ այս աղանդին հետեւող հիւանդները խեղդամահ կ'ըլլան: Սարաթֆի կուսակալութեանէն երկուստարգ գիւղացի մը յերեւան հանեց թէ կայ այսպիսի աղանդ մը: Յիշեալ երկուստարգին հիւանդ կէնը գողցուած էր տնէն մինչ ինք դուրսը կը գտնուէր: Եւ բռնամահ պիտի ըլլար եթէ ի դէպ ժամու վրայ չհասնէր: Հիւանդ կնոջ թէ՛ մայրը եւ թէ՛ մօրաքոյրը կը վերաբերէին այս աղանդին, եւ անոնք էին որ միտք ունէին սպաննել զայն «կարմիր մահուամբ», ինչպէս որ կը կոչուէր այս տեսակ սպանութիւնը: Օր մը կնոջ այրը երբ ատեն դարձաւ, դտաւ որ իւր կինը տարուած էր մօրը տունը մերձակայ գիւղը: Աճապարանօք դնաց գիւղը եւ իւր կինը տակաւին ողջ գտաւ, բայց լուռացուած, վաթթուած ձերմակ կտաւ: մէջ եւ դրուած դադաղի մէջ: Հիւանդը չէր գիտեր թէ ինչու համար այսպէս դուրս դրած էին զինք, եւ այրը կասկածելով որոշեց հրակել զիսեղ թէ ինչ պիտի ընէին այնուհետեւ: Միտքարեց իւր կինը եւ դնաց պահուեցաւ լայն վառարանի մը ետեւը եւ սպասեց հոն մինչեւ իւր աղգակնաց դալը: Քիչ ետքը լսեց թէ մէկը կու գար ներս, եւ իւր ետեւէն դարձուց դրան վակողողը: Նայելով իւր թագաւորան տեղէն տեսաւ որ մարդ մի էր այն արեան դունով հանդերձ հագած, եւ ձեռքն ունէր մեծ բարձ մը: Վայրկեան մը ետքը լսեց խեղդուկ հեծութիւն դադաղին կողմէն: Մէկ վայրկեանի մէջ վաղեց իւր պահուեցած տեղէն եւ գետին փռեց մաշ դասպանութիւն ընել ուղղով, բայց կարմիր հանդերձով մարդը որեւիցէ կերպով խոյս տուաւ: Քանի մը օր ետքը այս աղանդէն եւ զող իբրեւ քառասունութիւն անձինք ձերբաւ կալուեցան ոստիկաններէն:

ՄԱՃ ԲՈՐԱԿԱՆԻՍ ԹՈՒՆԻ ԳՈՂՈՐԵՒԷ: Մօտերս երեք նաւավարը կորսնցուցին իրենց կեանքը Մանդիւրի անուն Ամերիկեան նաւուն մէջ անսովոր պատճառաւ մը: Երբ բային նաւուն տակաւնամասին վրայ դանուած ծակերէն մին, ելաւ թանձր գոլորչի ամպածեւ, եւ ջուր լեցուցին ծակին մէջ կարծեցեալ կրակը մարելու համար: Մարդիկը որ յետոյ իջան վար, գտան որ ծակը լեցուն էր ոչ թէ կրակի ծուխով այլ անկէ շատ մը աւելի զըրգուիչ գոլորչեաւ: Եւ ստուգուեցաւ թէ բոլակային թթու սլարուհակող չէր մը, որ նաւը դրուած էր ամսնով մը իբրեւ ուրիշ ապրանք որպէս զի աւելի ծախք չընէին անոր համար, կտրուած էր: Թէ որչափ ժամանակ կեցան մարդիկը այն գոլորչոյն մէջ, չըսեր

Տոգ. Ճ. Ու. Սթիւքլըր, որ կը տեղեկագրէ յիշեալ դէպքին պարագաները Նիւ Երք Մէքսիքոյ Բէյքի մէջ, բայց կը թուի թէ մեծ նեղութիւն մը չգրային անոնք ի սկզբան, եւ սակայն քանի մը ժամու մէջ մարդիկն ինկան ծանր հիւանդութեան մէջ, եւ քիչ ժամանակէն մեռան:

ՄԱՐԿԱՍԱՆԻՍ ԱՂԱՆԻ ԲԱՆՈՂ ԺԱՄԱՅՈՅ: Գաղիերէն լրագրի մը մէջ կը նկարագրուի մաշնիւնի մէկ հետաքրքրական գործածութիւնը ժամացոյցն անով բանեցուցելու, փոխանակ ծանրութեան կամ զսպանակի: Այս ժամացոյցին հնարչին զայն յիշելու մենաշնորհը տըրուած է Գաղիական կառավարութեան: Ժամացոյցին արտաքին երեւոյթը նման է թըմբուկի, որոյ թաղանթին կողմը նկարուած է ծաղիկայ չըջանակ մը որ կը համապատասխանէ հասարակ ժամացոյցի ժամուց ցուցակին: Երբ ուշադրութեամբ կը նայիս, կը տեսնես երկու մեղու, մէկը մեծ եւ միւսը պզտիկ որ կը քալեն ծաղիկներուն մէջ: Պզտիկ մեղուն արագութեամբ կը քալէ մէկ ծաղիկէն միւսը եւ իւր չըջանակ կը կատարէ մէկ ժամու մէջ, մինչ մեծը տասներկու ժամէն կը կատարէ իւր չըջանակ: Մագաղաթի թաղանթը ամբողջ է, եւ մեղունները պարզապէս անոր վրայ դրուած են, բայց երկու մաշնիւններ որ կապակցութիւն ունին ժամացուցին ներքին գործեաց հետ, կը շարժին ճիշդ թագանթին ներքեւը, եւ մեղունները որ են երկաթէ, կը հետեւին անոնց:

ՊԱՂ ԶՐՈՂ ԼՈՂԱՆԱԷ: Պաղ ջրով լողանալն իբրեւ հասարակառոյշ արանական միջոց, (չենք խօսիլ այժմ անոր օգտին վրայ լոկ բժշկական նպատակի համար որ նուազեցունէ մարմնոյն ջերմութեան աստիճանը հիւանդութեան ինչ ինչ վիճակներուն մէջ) պարզապէս հակառակ ներգործութիւն յառաջ կը բերէ: Պաղ ջրով լողանալ այն ատեն միայն օգտակար է կամ մինչեւ իսկ ապահով, երբ անոր միջոցաւ արիւնն արագ դէպ ի մորթոյն մակերեսը կը դառնայ նորէն, ջրին մէջ ընկող մեղէն եւ կամ ջուրը վրան թափուելէն անմիջապէս ետքը: Մորթոյն մակերեսը պարտի արագ կարմրիլ եւ պէտք է որ բաւական տաքաց մարմինը: Եթէ այս արդիւնք չերեւին արագ, պաղ ջրով լողանալը գէշ կ'ընէ, եւ օգտակար արդիւնք հաւանականապէս յառաջ չեն գար, բայց եթէ արեան շրջանն ըլլալով զօրաւոր եւ թէ՛ սիրտը եւ թէ՛ երակները առողջ ըլլալով: Մեծ սխալներ կը գործուին եւ շատ անգամ ծանր վտանգներ յառաջ կու գան երբ տկարը կամ վատառողջը տղիտաբար պաղ ջուր կը գործածեն լողանալու համար: Բայ աստի հարկ է միտք պահել թէ քիչ անգամ կը պատահի որ պէտք չըլլայ մեծ զգուշութիւն ընել մարդոյ միջակ տարիքէն ետքը, եւ դուն ուրեք օգտակար է քառասունէն վեր տարիք ունեցող անձանց պաղ ջրով լուացուիլը: Մինչեւ անգամ կըրնանք ըսել թէ այդ տարիքը անցնող անձանց եւ ոչ ոք պաղ ջրով լողանալու չէ բայց եւ թէ բժշկաց պատուէրովը: Թերեւս ըստ երեւութիւն առողջարար ըլլայ այն այլ եւ այլ վիճակաց մէջ, բայց երբ մարդ կ'ունենայ արկարութիւններ որ կը ծաղկն մարմնոյն դործարանաց հիւանդութեան կամ վատառողջութեան, միայն կը գործէ:

ԶԻՆՈՒԹ: Նոր արտադրութեանց մէջ, որոց քիմիական խաբիւրը կը կազմէ թուղթը, մասնաւոր ուշադրութիւն կը դրուէ Պիւլիէն

Կը Մերսիէ կոչուած որ կը ճանչցուի չեւիլ անուամբ: Սոյն նիւթը կրնայ այնպէս չինուիլ որ ըլլայ նման եղջեր, փղոսկրի, ոստրէից պատեաններու, եւ մինչեւ իսկ ապակոյ: Բան մը որ ամենէն աւելի տարօրինակ կ'երեւի, այս է որ կը գործածուի այն փոխանակ եկեղեցեաց պատուհանի ապակիներու: Հնարուեցաւ ասկէ իբր տասն եւ հինգ տարի առաջ: Եւ երկու տարի առաջ անոր գործածութիւնը ընդարձակելու համար ընկերութիւն մը կազմուեցաւ: Այս նոր նիւթին խաբիւրն է քիմիական կամ բնական չինուած ձերմակ թուղթը, որ կ'ենթարկուի քիմիական ներգործութեանց եւ կը դրուի ծծմբոյ թթուի մէջ: Զայն լուալով ծծմբոյ թթուէն խնամով մաքրուելէն ետքը, թուղթը կը դրուի ալգոնոյի եւ քափուրի խառնուրդ հեղուկի մը մէջ որ կու տայ անոր մագաղաթի երեւոյթ: Այնուհետեւ կրնայ այն բանուիլ, կազապարի մէջ ձուլուիլ, եւ վերածուիլ շատ նուրբ թերթերու որ գրեթէ բոլորովին կ'ըլլան թափանցիկ եւ կ'առնուն պայծառագոյն ներկ: Շատ մը աւելի դիւրաթեք է այն եւ նուազ բեկանուած քան եղջիւրը կամ փղոսկրը:

ՄԱՐԿԱՍԱՆԻՍ ՄԱՅԻՆ ՍԱՆՈՒԹԻՒՆԷ: Մարդկային մաղը չափուելով տեսնուած է թէ կը դառնալանի թանձրութեամբ մէկ մատնաչափին երկու հարիւր յիսներորդ մասէն մինչեւ վեց հարիւրերորդ մասը: Մետաքսի որդին թելին թանձրութիւնն է մատնաչափին մէկ հինգ հազարերորդը, եւ սարդին թելին թանձրութիւնը՝ մատնաչափին երեսուն հազարերորդը միայն: Եթէ մաղը, ամենէն բարակը եւ կարմրը՝ ամենէն հաստն է: Երկայնամիտ Գերմանացի անդամադնին մը իրարու հաւասար ծանրութեամբ չորս գլխու մաղ համընկող տեսաւ որ կարմրը կը պարունակէր իբր 90,000 մաղ, սեւը՝ 103,000, թուրը՝ 109,000 եւ չէկը՝ 140,000:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՏԱՐՈՆՈՅ ԵՐԿԻՐ

Մօտերս ուղեցի Ողկան բերդն եւ Աշտիշատ ու Վիշապաձոր տեղերն այցելել: Ողկան բերդը վանայ եւ Բաղչոյ բերդերէն թէեւ դիրքով փոքր սակայն յոյժ ահեղի է իւր բարձրութեան մասին:

Ողկան բերդի շրջակայ Հայ բնակիչք այդ Ողկան անունը ի վաղուց կորուսած են, թաղթ անուն կու տան ատոր: Բայց Գուրգեր անմոռանալի պահած են իրենց մէջ: Նոքա «ղ» դիրք վերցունելով եւ «հ» դնելով, Գալէ Հօկան ըսած են, եւ Հայերն ալ Գրդաց նման Գալէ Հօկան կ'ըսեն եւ երբեմն ալ Թաղթ կ'ըսեն: Անշուշտ ատեն եղած է որ Հայեր Ողկան բերդ ըսած են, ինչպէս Զենոն պատմադիրն Ողկան կ'ըսէ: Բայց Գրդեր Հայերէն ուսանելով Ողկան ըսողը քրդացուցեր ու Հօկան ըրեր են, եւ Հայերը ճիշդ անունը մոռցեր են բայց Գրդերը անմոռաց պահեր են մինչեւ յայսօր:

Ով որ Զենոնաց դիրքը կարգայ՝ անդ կըրնայ հասկնալ ինչ որ այդ բերդին համար յիշուած են: Բերդին անունը իւր ձեւէն ու կերպէն յառաջ եկած է: Բերդ ըսուածը միայնապէս հազար բարձրացած ապագած մի է, որուն ստորին կողմն Եփրատ գետը կը զարնէ, եւ այնպէս կը դառնայ, որպէս թէ ապագածին շուրջը պարտիդի հողի նման տիղմ հող եղած է, եւ ջուրը զայն քշելով իւր հոսանքին հետ այնպէս դեղեցիկ պտոյտ մը ձեւաւ

ցնւցած է, որ արդարեւ վարդապետի գրելով գծուած օղակի մը կը նմանի : Օղակի մը բերդ կը ճատնուելով կը ճատնուելով Ողկան անուն ժամանակած է, ասիկա Հայոց հեթանոսութեան ժամանակն եղած է :

Արեւելեան կողմ վանայ բերդ, եւ արեւմտեան կողմ Ողկան բերդ մեծ պատուար եւ ապաստանարան եղան ժամանակին Պարսից արշաւանաց դէմ : Ողկան, կամ ըստ հնչման Մարայ, ժողովուրդին, Դալէ Հօկան բերդը Հայոց հեթանոսութեան ժամանակէն ասդին եւս բաւական աստիճանով հայ քրիստոնեայք, եւ անոնցմէ ասդին ալ Քրիստոնեայք զանազան բռնակարներ, վասն զի միակտուր բարձրացած ապառաժին վրայ գտայ հողէ ամանի բերդներ, որ շատ հնազանդ ժամանակի նշաններն էին :

Ողկան բերդին ուղղակի դիմացը, որ դրեթէ մեծ կամուրջի մը երկայնութիւնը հազիւ ունի, Չանկօզայ բերդ կ'անուանեն Մարք, Բուրբեր, Չանկօզ չէ Հայերէն, անոր Հայերէն բառն կ'որոշուած է, ինչպէս Ողկանայ անունը : Անգիր աւանդութիւնը կը դըրուցուին Չանկօզի համար, թէ Հայոց մէջ եւ թէ Մարայ մէջ : Չանկօզ Եփրատին միւս կողմն է, դեռին մէկ եղբ Ողկան է եւ միւս եղբ Չանկօզ է, եւ դեռ անոնք երկու բարձրացած ապառաժներու մէջէն կ'անցնի : Մարք կը կործնէ թէ յատուկ կ'անուով փորուած է այդ միակտուր ապառաժն եւ Եփրատին ճամբայ բացուած է : Ողկան բերդէն դէպ ի Տարոնոյ դաշտի ապառաժած կ'ուզուէն մէկ ժամու ճանապարհ է : Կուրկուռային եւ անոր չորս կողմ եղած տեղերուն ձեւերուն, դարերուն, փոքրիկ ձորակներուն երբ մարդ գիտողութեամբ նայի, պիտի հետեցունէ թերեւս որ ժամանակաւ Եփրատ ատոնց վրայէն անցեր դնայեր է, եւ դարէ ի դար ուտելով, մաշեցունելով եւ իւր սահանայ հետ քշելով եւ տանելով կակուղ հողը իջած է կարծրաւորն քարերու եւ սեպերու վրայ :

Կուրկուռայ, Հայերէն, պառակտուած լեզուաւ որոտումի մօտ նշանակութիւն ունի, կամ դոռա ու դռն բառերէն շինուած է, գոռայ, կուրկուռայ, Հաւուն գորդուրայ բառն ալ ձայնի եղանակին նայելով ատոր մերձաւորութիւն մը ունի :

Եփրատի ճաղագեղայ շուրթերը Տարոնոյ դաշտի մէջէն ժողովուրդով եւ նեղնալով, այնպէս դիրքի մը մէջ կը մտնէ, որ դաշտի յայն եւ դանդաղ ճամբորդութիւնը աւարտելէն ետքը ձորային ճամբուն մէջ կը մտնէ : Յամբացած Եփրատը երբ ձորային ուղին կը մտնէ, իւր ձերութեան յամբարայ ընթացքը յանկարծ փոխելով, ամենի կատաղեալ նժոյգներու արշաւանութիւն պէս կը խոխոջայ, կը դոռայ, եւ կը վազէ հպարտ գոռողութեամբ եւ կը մտնէ խոր ձորի մէջ դաշտի հարթութեան հետ համեմատելով : Եփրատի գոռում եւ գոռում անընդհատ է, ոչ գիշեր գիտէ լռել եւ ոչ ցորեկ, ոչ դարուն : Այնչառն եւ ոչ ձմեռ :

(Մնացեալ տեսնել տես)

Ի Տարոն

ՏՐԱՊԻԶՈՆԵՆ

Դեկտ. 9/21, Երեւնաթի օրն, երբ Աւրստրիական շոգենուան Կ. պոլսէն եկած կը հասնէր ի Տրապիզոն, քաղաքէս իբր 20 րոպէ հեռուն բաւական երկար ժամանակ ծովուն վրայ կեցած մէջ մը մէկ կողմ եւ մէջ մը միւս կողմն դառնալով վրայ կ'երեւէր : Բաղաւազացող բաւական մեծ զարմանք եւ անձկու-

թիւն անուանաւանայ աչքսով մօտ գտնւած կայն նաւահանգիստը չմտնէր, որով անոնց գործն կը յապաղէր : Հուսկ յետոյ նաւն ճամբայ առաւ եւ մօտաւ նաւահանգիստ :

Մասնաւորն ի Տրապիզոն եկող երեւելի Յոյն վաճառական մը, իբր 50 տարեկան անձ մը, մի քանի տարիէ ի վեր գործը ձախորդելով եւ չյոյժողելով բաւական կորուստ ունեցած էր ստակի եւ ապրանքաց, ուստի երբ քաղաքիս կը մօտենայ այլ եւ այլ ծանր խորհրդներ ճնշելով իւր վրայ, այդ խորհրդոց եւ իւր պատուոյն արատ բերող պարագայից վերջ տալու համար, նաւուն տախտակտմածին վրայէն ինքզինք ծովը կը նետէ : Նաւապետն թէեւ անմիջապէս ամէն ջանք ի գործ կը դնէ ողորմելոյն կեանքը փրկելու համար, սակայն անյաջող կ'ըլլայ, եւ միայն նորա դիակը կարող կ'ըլլան նաւն առնուլ եւ բերել հոս, ուր Յունաց յանձնուելով թագուեցաւ խեղճ պատուամով եւ յուսահատ անձնապահին մարմինը : — «Ինչու որ ամէն չարութեանց արմատը արծաթիքութիւնն է, որուն մէկ քանինքը անձնատուր ըլլալով հաւատքէն մոլորեցան, եւ ինքզինքնին շատ ցաւերով խոցեցին » : Ա. Տիմ. 2. 10 :

Տրապիզոն ՅՈՎ. ՍԵՖ. Թ. ՏԱՐԱՊԻԶՈՆ
13/25 Դեկտ. 1886

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ
ԵՒ ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՅ Ի ՊՐԻՆՍԱ 1886

Սոյն հաստատութիւնը իւրեանց 12րդ տարին աւարտեցին շնորհիւն Ամենաբարձրելոյն եւ աշակցութեամբ Նորա բարերար զաւակայ : Ինչպէս ամէն բարի գործ նոյնպէս եւ մեր հաստատութիւնը մանաւանդ անցեալ տարի, բազում ծանր եւ բուռն դժուարութեանց մէջէն պատեհաբար իրենց ճամբայէն բացած եւ քայլ առ քայլ միշտ յառաջ են դացած : Մէկուկէս տարի կայսերական կառավարութեան պատասխանին անձկանօք սպասելէ զինի ի վերջոյ հաստատութեանց վաւերադիրն փետր. 6ին յանձնուած է մեղ խիստ քննութիւնէ եւ յետադատութիւնէ մը անցնելէ ետեւ : Հակառակ պարագայից եւ ժամանակաց ծանրութեան եւ դրամական տագնապի ընդունուած են 43 նոր մանչ եւ աղջկունք : 8 ընթացաւարտ ունեցած ենք Յուլիոյ քննութեամբ որք իրենց ձեռք ձգածը աստ եւ անդ ի վաղաւ Ստոնոյն եւ յօգուտ հայրենեաց ի կիր ածեն : Օրինորդաց մին վարժուէի է եղած Էնկիւրիոյ Ազգային վարժարանին եւ մին ի հաստատութեանս : Այժմ կան 400ի մօտ աշակերտք եւ աշակերտուէիք Բրիտանեայ, Մանիեստական եւ Հրեայ, որոց 10ը այս տարի, եթէ Տէրն կամի, ընթացքին աւարտելով պիտի մեկնին հաստատութիւնէս : Նոցա տեղ ըսելու զող որք եւ աղքատ աղջկունք պէտք է այժմէս յանձնարարութիւն նամակով որպէս զի յանձնաժողովս կարող լինի ժամանակ ունենալ նոցա ընդունելութեան նկատմամբ որոշման մը դալ :

Յանձնաժողովս ունեցած է իւր կանոնաւոր նիստերն, նորա անդամաց երկուքն Գրիգոր աղա շէօհէրեան եւ Պր. Արքար Հայրդեան, իրենց սիրոյ աշխատութիւնէն յաւիտենական հանգիստ կոչեցան, ճորտաց գործերն իրենց ետեւէն կ'երթան : Նոցա տեղ ընտրուեցան Տոգ. Պատեան եւ Թադւոր աղա Մարգարեան :

Աշակերտք, որք, աղքատ, եւ դիւերօթիկք, միեւնոյն խնամոց տակ են, ասանց բացառութեան նորա, դասախօսք եւ խնամակալք

միեւնոյն ատեն մի եւնոյն կերակրէն ի միապին կը ճաշեն : Առաւօտուն ընդունին պահիր, ձիթապտուղ, անոյշ կամ կարագ եւ կաթով թէյ : Կէս օրին ձիթով կերակուր կամ փիլաւ եւ պտուղ : Երեկոյն մսեղէն կերակուր եւ պտուղ : Եւ աշակերտք ազատ են խնդրել որչափ որ պէտք է :

Տղայոց առողջական վիճակը մանաւանդ երկրորդ յարկին շնորհիւն ետեւ դերադանց էր : Տնօրէնին դուռը, Հէլէնա, կատարեալ եւ առողջ յառողջութեան երկու աւուր մէջ Տէֆթէրն կոչուած փառին դոն դնաց ի հասակի 41/2 ամաց : Հաստատութիւնս ամէն երկուշաբթի եւ ուրբաթ օր երկու բժշկաց աչքելութիւնը կ'ընդունի :

Արդ բոլոր բարերարաց մեր ջերմ երախտագիտութիւնը յայտնելով, խնդրեմք որ բարեհաճին այս նորաշնորհ տարուց մէջ առաւել եւս սիրով, աշխուժիւ եւ յարատեւութեամբ օգնել մեզ ոչ թէ միայն վասն բարձման 1661/2 լիրայի պարտուց, այլ նաեւ վասն հոգացման առօրեայ պիտոյից որք եւ աղքատ մանկանց մեր : Պիտի խրկենք տըպեալ տոմարներ ամէն տեղ եւ խնդրենք որ սիրով ընդունին դանձը բարեկամք մեր, եւ անոնք որ չեն ընդունած սոյն տոմարներէն թող հաճին իմաց տալ մեզ նամակատուիւ թէ իրենց հասցէն եւ թէ պէտք եղած տոմարակաց թիւը : Սոյն տոմարներն ամենուն զիրամատչելի են, զի լոկ 5 դահնոց են : Թող մեր բարեկամք չզրանան դանձը իւրեանց շրջանին մէջ ցրուելու փոքրիկ ջանքը, եւ անշուշտ յաջողութիւն պիտի հասնի ի Տեառնէ : Նաեւ կ'ողենք առաջարկել որ Կիրակնօրեայ դպրոցաց մէջ գոնէ տարին մի անգամ մասնաւոր հաւաքում մը ըլլայ ի նըպաստ հաստատութեանս :

Իսկ Տէր վարձատրեցէ զամենայն բարեւար նուիրատուն : Պրուսա Տօգէն
Դեկ. 31, 1886

ԱՆՈՒԱՆՔ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՅ ՈՍԱՆՑ

Տեարք եւ Տիկնայք
Գրիգոր Յիւլիպէլեան, 473 դահ. Ա. Շօւլէր 108 : Մկրտիչ Գայսէրի 108 : Բրոֆ. Ենիմէն 108 : Բրոֆ. շէֆիդեան 128 : Պատ. Իւթիւճեան 158 : Մ. Յօսէփը 216 : Բ. Միրիքէլամ 108 : Բարեկամ ոմն 108 : Տոգ. Մատթէոսեան 216 : Պատ. Շիշմանեան 216 : Տոգ. Է. Պիւս 60 : Եսայի 40 : Գեր. Էկզարք Պուլզարաց 162 : Տոգ. Թոմարն 216 : Ռուսօրֆ Մայէր 216 (Մուխարճէն) : Պատ. Մր. Բարմիլի (Տրապիզոնէն) 216 : Գ. Նաղարեանի ձեռամբ 60 : Պատ. Մր. Հրպարտ Մրվաղէն 216 : Չմիւռնիա 182 : Պատ. Կոստանդեան 108 : Թիֆլիզէն 406 : Կոստրիւն 255 : Ամասիա 297 : Պանտրմա 305 : Պոլիսէն 216 : Միսիո Նուէլին դպրոցէն 108 : Միս Բոթըր 286 : Խարբերդէն 100 : Պատ. Դանիէլ Սամսոն 90 : Էֆէկին Եփրայիլ ձեռամբ 100 :

Բաց ի սոցանէ Արթ. Պատ. Տոգ. Թոմարն եւ Արթ. Պատ. Տոգ. Պիւս 127 կտոր գրեանք : Արթ. Պատ. Պոլաւին 6 հնդկահաւ եւ 50 նարինջ ճաշ Ծննդեան : Խաչատուր աղա Օհանեան 6 հաւ : Աբրահամ Էֆ. Մատթէոսեան 3 Թուրք դասագիրք : Չեռուր աղա Ատալեան 6 կաղամար : Պաղարճի Գրիգոր աղա պտուղ : Արթ. Գր. ք. Թիւրքեան 4 վեցհաղարեակ բառարան : Դարաքաշեան եւ Դուրգէն Էֆէնտիք ճաշակ 1886 : Նշան Էֆ. Պէրպէրեան Բուրաստան 1886 : Բաբաղեան Կարապետ աղա 16 նանար :

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գեղար. 27 ըստ Յուն., և Յուն. 8 ըստ Լատ. 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՐԱՑ ԿԻՃԱԿԸ

Խաղաղութեան պահպանութեան յոսանքն ինկատմամբ ամենէն հակասական տեսութիւնք կը հրատարակուին լրագրաց մէջ, — եւ իրապէս մի եւնոյն թերթը օր մը վստահութիւն կը յայտնէ թէ կնճիւղ պիտի լուծուին խաղաղութեամբ, եւ միւս օրը երեւան կ'երնէ յոյժ տխուր գուշակութեամբ լեցուած:

Կը հաւատեն թէ Ռուսիա յառաջ կը տանի եւ կ'աւելցունէ իւր զինուորական պատրաստութիւնները: Թայֆի թղթակիցը Վիէնայէ կը գրէ թէ երկու զօրագունք որոց զինուորաց թիւը կը հասնի 30,000-ի արդէն համախմբեալ են ի Պետարապիա Դանուբի մօտ, եւ ուրիշ երկու գունդեր հրամանատարաց են յառաջ քալել զէպիսոն գաւառ: Բոլոր գործածելի նաւեր ժողովուած են յօտեսա եւ Սեւ Ծովուն ուրիշ նաւահանգիստները: Բիէֆէն ուղղեալ մասնաւոր նամակ մը կ'ըսէ թէ հրաման եղած է 300,000 զօրք բանակ մը կեդրոնացունել հոն, եւ թէ 10,000 տուներու գլխաւորք ազգընդունած են թէ 20-է մինչեւ 30 զինուոր պիտի օթեւանին իւրաքանչիւր տան մէջ:

Վարչակիայէ կը ծանուցուի թէ այս տարի զինուորագրութիւնը սովորականէն կանուխ պիտի կատարուի: Գերմանական սահմանագլխոյն մօտ դանուբը երկաթուղւոյ մը տնօրէնը հրահանգ ստացած են արձակել իւրեանց ծառայութեան մէջ գտնուող բոլոր օտարականները մանաւանդ զԳերմանացիս եւ զԼեհացիս:

Վիէնայէ կը ծանուցուի նաեւ թէ Մոնթենեկոյի իշխանը զինուորներէն կոչած է 35,000 զօրք, եւ թէ 17-է մինչեւ 50 տարեկան ամէն կարող անձինք զինուոր պիտի գրուին: Կը կարծուի թէ այս կը ցուցնէ զիտաւորութիւն Աւստրիոյ դէմ ելնելու ի զիպել Ռուսական-Աւստրիական պատերազմի, եւ նաեւ օգնելու Բեզըրոյ Գարաեօրկէ-Վիլի որ զրաւէ Միւլան Թագաւորին դահն ի Սերվիա: Մտերմական բանակցութեանց ձեռնարկած է Սերվիա ի Պոլքէշ, որոյ զիտումն է նպատակը Պալքանեան տէրութեանց դաշնակցութեան ի զիպել պատերազմի:

Թայֆի թղթակիցն ի Փարիզ Սք. Բեզըրսպուրկէ հոն ուղղեալ նամակէ մը կը քաղէ սա խօսքը. — «Կրնաք ըսել թէ երկու չաթ թառալ ուղղակի դաշնակցութիւն մը կնքուեցաւ ի մէջ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ»: Կ'ըսուի թէ այս դաշնակցութեան պատճառ եղած է Գալիցիոյ Կոմսին ընթացքը, եւ այս զրոյց թէ Գալիցիոյ նախարարապետ պիտի ըլլայ Մ. Ֆլքքէ, որուն դէմ սրտանց տեսելութիւն կայ ի Ռուսիա: Բայց չենք հաւատար թէ Գերմանիա լքած է իւր դաշնակցութիւնն Աւստրիոյ հետ, եւ թէ որեւիցէ նոր կարգադրութիւն եղած է ի մէջ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ, կը հաւատանք թէ է ի նպատակ խաղաղութեան: Առ առաւելն Գերմանիա կրնայ խոստանալ որ չէ՛րք մնայ ի զիպել պատերազմի ի մէջ Ռուսիոյ եւ Աւստրիոյ:

Մայրաքաղաքին թերթերէն ոմանք կ'ըսեն թէ Ռուսիա նոր բազմանք կը ցուցունէ վասն Պուլլարական խնդրոյն փութանալի լուծման, եւ Լէւ-Նի-Նիւ-Կարծիք կը յայտնէ թէ այդ չարժան պատճառը կրնայ ըլլալ երկու թէ մի գուցէ Ալեքսանդր Իշխան դաւանայ Պուլլարիա եթէ խնդիրը երկար առեն բաց մնայ: Եթէ Ռուսիա իրապէս կը բաղձայ խնդրոյն լուծման, եւ կը հա-

ւանի այնպիսի լուծման որ անվթաք կը թողու Պուլլարիոյ անկախութիւնը, կրնայ իւրոյն հասնիլ իւր բաղձանաց:

Ոչ ոք կրնայ տարակուսիլ թէ Բ. Դոնը կը բաղձայ որ խնդիրը անյապաղ լուծուի: Նա հաւանեցաւ Միլկերեիոյ իշխանին ընտրելութեան խնդրոյն լուծումը փութացուցնելու համար, եւ տեսնելով թէ իւր հաւանութիւնը չծառայեց այդ նպատակին, այժմ կը փնտռէ նոր հիմն վասն համաձայնութեան: Այս նպատակին նպաստելու յուսով Մ. Չանքոֆ, Ընդդիմադիր կուսակցութեան պետը, հրաւիրուած է ի Կ. պոլիս, բայց ըստ Լէ-Վալի-Նիւ-Կարծիք հաւանած չէ՛ գալ: Կիրակի օր կառավարութիւնը ընդունեց հեռագիր որ կը ծանուցանէր թէ Ղաւպան Էֆէնտի քարանթիւն կը սպասէ ի Մոնթաֆա փաշա, եւ ընդհուպ պիտի հասնի մայրաքաղաքս:

Պուլլարական պատուիրակութիւնը Լոնտոնի քաղաքապետին հետ ճաշեց Յունի. Յին, եւ այնուհետեւ լուր չունինք անոնց շարժմանց նկատմամբ: Անկէ առաջ ճաշած էին Լորտ Խոսթի հետ նորա զիւղական ապարանին մէջ, եւ չեն կրնար դանդաղել թէ պատիւ կամ համակրութիւն չգտան յԱնգլիա: Ստոյգ չէ սակայն այն լուր, զոր մայրաքաղաքին թերթերէն մին տոռաւ, թէ Պատուիրակը պաշտօնապէս ընդունուեցան ի Լոնտոն: Որպէս ի Վիէնայ ի Լոնտոն եւս նոքա ոչ-պաշտօնապէս ընդունուեցան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

Զօր. Բուլղըրիս յառաջ կը տանի զՊիրմա ամրացունելու գործը բանակով մը որոյ զօրաց թիւն այժմ կը հասնի 35,000-ի, եւ կը յուսայ թէ մինչեւ Մարտի 15 կարող պիտի ըլլայ ետ դարձունել իւր զօրաց մեծ մասը Դեկտ. 28-ին Զօր. Բուլղըրիս տեսակցեցաւ Պուտոպա-կան Արքեպիսկոպոսին հետ Մանտալէի մօտ վանքի մը մէջ: Արքեպիսկոպոսը բացատրեց ու գործութեան եւ արդարութեան սկզբունքն զորս կ'ուսուցանէ Պուտոպական կրօնը, եւ յայտնեց յոյս թէ իւրեանց կրօնը տկարացուող բան մը ի գործ պիտի չլինէ Անգլիացիք: Զօրապետը վստահեցուց զնա եւ համախմբեալ վանականները թէ իւրեանց կրօնին միջամտութիւն պիտի չըլլայ: Արքեպիսկոպոսը իսկոյն պատգամաւոր մը զրկեց ապստամբաց գլխաւորներէն միոյն յորդորելով զնա որ հպատակի: Ապստամբներէն շատեր հպատակած են, յորս են անոնց տաղանդներէն ոմանք:

— Զօր. Լոկան, Միացեալ Նահանգաց Մե-րակուտի անդամներէն մին, յանկարծ մեռաւ Դեկտ. 28-ին: Նա Միացեալ Նահանգաց ներքին պատերազմին ժամանակ Հիւսիսականաց նշանաւորագոյն զօրավարաց մին էր, եւ եղաւ ընտրելի գեր-նախագահութեան վերջին նախագահական ընտրութեանց առեն: Եթէ ապրէր յոյժ հաւանական է թէ պիտի անուանուէր ընտրելի վասն Նախագահութեան յաջորդ ընտրութեանց առթիւ: Զօր. Լոկան մեռաւ աղքատ, եւ նորա այրի կնոջ համար իսկոյն բացուեցաւ հանդամակութիւն մը որ Զօրավարին մահուան յաջորդ օրը արդէն հասած էր 5,000 Անգլ. ոսկւոյ:

— Պելճիգայի Լիէթ եւ Համուր քաղաքաց քաղաքացիք կը ջանան համոզել կառավարութիւնը որ քանդէ հին բերդերը, որք ի զիպել պատերազմի կրնան պատրուակ ընծայել թշնամոյն քաղաքները ուժակոծելու համար, բայց օգուտ չունին ի պաշտպանութիւն քաղաքաց: Կը բաղձան որ իւրեանց

բնակութեան քաղաքներն կ'ամրապնդուար ըլլան եւ կամ ըստ արժանւոյն ամրացեալ:

— Երբ Մր. Սթանլի հասաւ Սարթհամբ թիւ յԱնգլիա, գտաւ որ յատուկ կառախումբ մը կը սպասէր զնա Լոնտոն տանելու համար, եւ անտի նա մի քանի օրէն ճամբայ պիտի ելնէ սկսելու իւր արշաւանքը՝ աղա-տելու համար զԷմին Փաշա: Թաւ կը գրէ թէ Եգիպտական կառավարութիւնը 250,000 Ֆր. բանդ յատկացուցած է այն արշաւանաց համար, եւ Տոգ. Եոնքըր հեռագրած է Զանգիպարէ թէ հարկ է փութով յառաջ քալել, եւ թէ քիչ յոյս կայ թէ կարելի պիտի ըլլայ հասնիլ Ուստըլէ առանց կռուելու: Զրոյց կայ թէ Մր. Սթանլի կարգադրութիւն ըրած է Թիբու Թիպի հետ, որ է հարուստ Արաբացի գերի եւ փղոսկրի վաճառական: Եւ «Թերեւս ամենէն ազդեցիկ մարդն ի Կեդրոնական Աֆրիկէ», որ իրեն հետ ընկերանայ Բայց Մր. Սթանլի գաղտնի կը պահէ իւր կարգադրութիւնները, եւ դեռ ծանօթ չէ թէ ինչ ճամբով պիտի երթայ: Այս արշաւանաց առաջնորդելու համար Մր. Սթանլի անձնակա-կան մեծ զոհողութիւններ կ'ընէ: Սուլթա-կուած էր նմա 8,000 Անգլ. ոսկի որ դառնայ ի Միացեալ Նահանգս եւ լրացունէ ճանախօսութեանց շրջան մը զոր սկսած էր նա եւ պայմանագրութիւն ըրած էր կարդ մը ճառեր խօսելու յԱւստրալիա:

— Չեան փոխորդը որ անցաւ Անգլիոյ վրայէն 1886-ի վերջին շաբաթը, գործած է աւելի քան օրեւիցէ փոխորդի անցեալ մի քանի ամաց միջոցին: Լոնտոն քաղաքը Պետութեան միւս մասանց հետ կապող 300 հեռագրական թելերէն միայն 6-ը կանգուն մնացած են: Բաղում ծառեր տապալած են, երկաթուղւոյ կամուրջ մը քանդուած եւ ահազին գործարանի մը տանիքը փլած է, եւ նաւեր ցամաքը քշուած են, եւ ստացուածոց մեծ քանակ յառաջ եկած է:

— Թայֆի թղթակիցն ի Պիրմա կը գրէ ի մասին յակնթի հանքերուն զորս զրաւելու համար կ'երթայ այժմ Բրիտանական բանա-կը, թէ անոնց արժէքը չափազանցուած է, եւ թէ վերջերս անոնցմէ եղած աւանց արժէքը տարին 10,000 Անգլ. ոսկիէ աւելի եղած չէ: Նոյն թղթակիցը կը գրէ թէ մինչ Պիրմայի բնակչաց թիւն է այժմ միայն 8,000,000, 300 տարի առաջ հաւանականապէս չորս կամ հինգ անգամ աւելի էր: Ստորին Պիրմայի մէջ հողին նուազ քան մէկ տասներորդը մը չակեալ է, եւ ի վերին Պիրմա ուելի նուազ: Ըստ թղթակցին գաղափարին, Չինական գաղ-թականութիւնը պիտի աւելնայ, եւ Պիրմա-ցի կանայք աւելի կ'ընտրեն ունենալ Չինա-ցի ամուսիններ որք լաւ հող կը տանին իւրեանց տիկնանց, քան թէ Պիրմացի ամուսիններ որք իւրեանց կանանց կու տան կա-տարել ձեռաց ամէն աշխատութիւն: Ուստի կը կարծէ թէ աւելաւ Չինական եւ Պիրմա-յական խառնածին սերունդ մը պիտի բռնէ ծով Պիրմացւոց տեղը:

— Լորա Հարթիթըն մերժեց Լորտ Սալզ-պըրիի մեծամեծ տաղարկութիւնը Բրի-տանական Նախարարապետութիւնը նմա յանձնելու, եւ իրաց ներկայ վիճակին մէջ խմատութիւն էր նորա մերժումը: Լորտ Սալզպըրիի պաշտօնակիցը միաբան հաւա-նեցան նորա ընթացքին, թէ յայտն որ աւելի ընտրեց ընդունել Լորտ Չըրչիլի հրաժարակա-նը քան թէ նուազեցունել ծախքերը որպէս նա կը պահանջէր, եւ թէ ի մասին նորա առա-ջարկութեան որ Լորտ Հարթիթըն կազմէ նոր միացեալ նախարարութիւն մը: Բայց այս վերջին տաղարկութիւնը դժգոհութեան

միմուսներ յարոյց Պահպանողական մարմնոյն մէջ, որք կը խորհին թէ անպատուութիւն է իւրեանց կուսակցութեան որ Լորտ Սալլիվըն իւր հետեւն ունենալով 318 քուէ ի խորհրդարանին, յանձնէ նախարարապետութիւնը Լորտ Հարթընկլիքին որ թերեւս չունի յոյժ առաւել քան 30 քուէ։ Այս միմուսն անշուշտ սուտաւ Լորտ Հարթընկլիքին վրձնական կերպիւ որոշել իւր ընթացքը, վասն զի կարելի չէ որ պաշտօն վարէր եթէ չվստիւնէր բոլոր Պահպանողականաց անկողնութիւնը։ Նա մերժեց բայց, որպէս կ'ըսէ հեռագիրը, «առարկելով թէ կրնար աւելի լաւ ծառայել կառավարութեան նախարարութեանն զորս մնալով»։ Այս լռելեայն խոստում է թէ պիտի անկցի նախարարութեան, եւ եթէ նա եւ նորա հետեւողք հաստատ մնան այդ որոշման վրայ, նախարարութիւնը ապահով է։

Առ այժմ Մր. Սմիթ, նախարարութեան անդամոց մին, պիտի ըլլայ առաջնորդ Երեսփոխանաց ժողովոյն, բայց նա չունի այդ պաշտօնին յարմար ճարտասանական կարողութիւն։ Հեռագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ Մր. Կոչըն ընդունած է Երեսփոխան նախարարի պաշտօնը որմէ Լորտ Չըքլի հրաժարեցաւ։ Մր. Կոչըն, որ ժամանակաւ էր Բրիտանական դեսպան ի Կ. պոլիս, մեծ կարողութեան տէր մարդ է թէ՛ իբրեւ պերճախօս եւ թէ՛ իբրեւ ելեւմտագետ, բայց իւր անկախ ընթացքին պատճառաւ ունի բազում թշնամիներ։ Նա անդամ չէ Երեսփոխանաց ժողովոյն, բայց զօրաւոր պահպանողական դաւառի մը ներկայացուցիչը պիտի հրաժարի որ իւր տեղը Մր. Կոչըն ընտրուի։

Վերոյգրեալ յօդուածը պատրաստած էինք երբ հրատարակուեցաւ հեռագիր մը որ կը ծանուցանէ թէ նախարարութիւնը ուրիշ փոփոխութիւն եւս պիտի կրէ։ Լորտ Իտսլի կը հրաժարի եւ Լորտ Սալլիվըն պիտի ըլլայ թէ՛ նախարարապետ թէ՛ նախարար Արտաքին Գործոց։ Բայց ի Մր. Կոչընէ ուրիշ Ազատական մը, Լորտ Նորթհայրուք, կ'անդամակցի նախարարութեան իբրեւ նախարար Հնդկաստանի։ Այս յոյժ լաւ ընտրութիւն է, վասն զի Լորտ Նորթհայրուք յառաջագոյն կարողապէս վարած է նոյն պաշտօնը։ Կան ուրիշ փոփոխութիւններ եւս։ Լորտ Սալլիվըն ի Սրտաքին Գործոց նախարարութեան վարչութիւնին իւր ձեռաց մէջ պահելը կը համարուի նշան թէ նորա արտաքին աշխարհավարութիւնը ազդու պիտի ըլլայ։

— Ըստ Պերլինի զինուորական թերթին Գերմանական ողջոյն բանակին այժմ զինեալ է բազմաճարտած հրացանով։ Ոչ մի Տէրութիւն, կ'ըսէ նոյն թերթը, կարող է կատարել նոյն փոփոխութիւնը մինչեւ մէկ տարի եւ հաւանականապէս եւ ոչ երկու տարիէն առաջ, ոմանց զժողովրդութիւնը զրամական ըլլալով։ «Եթէ ուղիղ է այս ներկայացուածը,» կ'ըսէ Սթիւէնսը, «անհուն կարեւորութիւն ունի, վասն զի մեծապէս գերազանց հրացան մը ոչ միայն կ'աւելցունէ զայն զործածող զինուորաց սպանիչ զօրութիւնը, այլ եւ կ'հաւաքեկէ անոնց թշնամիներն, որք, յաչքս իւրեանց, կ'ունենան արդարացի պատճառ փախչելու։» Ասեղնաւոր հրացանին գերազանցութիւնն էր որ տուաւ Գերմանացւոց զիւրաւ յաղթել զԱւստրիացիս յամին 1866։

— Պատմութիւններ շրջաբերուած են յեւրոպա թէ Չարլին մտաց վիճակը խանդարման մօտեցած է, եւ թէ նա տարճանակի հարուածով սպաննած է զՀալ. Բոյթըն, մին իւր թիկնապահներէն։ Կը թուի թէ չկայ

ճշմարտութիւն այս պատմութեանց մէջ, եւ թերեւս չունին այլ հիմն եթէ ոչ այս իրողութիւնը թէ ոչնչականաց դուրս հարկադրած են Չարլ անանձնաւ, եւ Պուլլարական տագնապին երկարատեւ անձկութիւնը ջղաւին գրգռութիւն բերած է Նորին Վեհափառութեան վրայ, որովամէն վրդովում մեծապէս կը գրգռէ զնա։

— Դեկ. 29-ի գիշերը ի Ճոզսըն, յԱլապաւա, Միացեալ Նահանգաց, շոգեմաւ մը որ կը գործածուէր իբրեւ բնակարան կամուրջ մը շինող գործաւորաց, այրեցաւ եւ 24 անձինք հրկիզմամբ մեռան։

— Այլ եւ ալ Գաղիացի զիւանագէտք յայտնած են իւրեանց դադափարը իրաց կացութեան նկատմամբ։ «Նախագահ Կրէվի մինչ Նոր Տարւոյ առթիւ կ'ընդունէր օտար զեսպանները, անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն երկար ժամանակին որոյ միջոցին Գաղիա բարեկամական յարաբերութիւն պահած էր միւս Տէրութեանց հետ, եւ յայտնեց յոյս թէ այդ պիտի ըլլայ տեւական։ Մ. Կոչըն, նախարարապետ, ըսաւ թէ Գաղիա կը բաղձայ եւ կարօտ է ունենալ խաղաղութիւն, եւ ինք չպիտի վրդովէ զայն։ Եւ սակայն արդի մեծ սպառազինութիւնք չեն կրնար ուշադրութենէ վրիպել եւ եթէ պատահի պատերազմ Գաղիա կրնայ հանդարտութեամբ ըսպասել վախճանին։

Մ. Քլէմանսոյ, Մայրաքաղ կուսակցութեան առաջնորդը, Վիէննա գացած է իւր եղբոր հարսանեաց ներկայ գտնուելու համար, եւ Թալի լիզլիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է անոր հետ։ Մ. Քլէմանսոյ ըսած է թէ Գաղիա պատերազմի պիտի չենէ ընդգէմ Գերմանիոյ եթէ նախ յարձակում չկրէ, եւ թէ յոյժ կը ջաշի վասն անհասկոյցութեան որ ծագած է ի մէջ Անգլիոյ եւ Գաղիոյ նրկատմամբ Եգիպտոսի։ Նա հաւանութիւն չունի որ պահանջուի Անգլիայէ որոշել Եգիպտոսէ ելնելու օրը։

Թալի կը յայտնէ թէ հաւանական է որ հաւկըցողութիւն մը գոյանայ ի մէջ Մ. տը Չըքլէսինէի եւ Մ. Ժիւլ Ֆէրիի, որք անցեալ Կիրակի Նախագահ Կրէվի տունը տեսակցեցան։ Այս երկու նախկին նախարարապետք են թերեւս կարողագոյն զիւանագէտք Գաղիոյ, եւ անոնց միութիւնը կարեւոր նշանակութիւն կ'ունենայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հետեւեալ բացատրութիւնը կը տրուի Կրէտէի զժողովրդութեանց զորս յիշեցնիք անցեալ շաբթու։ Յունաց դահաժառանգ Իշխանին չափահաս ըլլալուն առթիւ կղզւոյն մէջ գտնուող Յունաստանի հպատակը ըրին ցոյցի որ կը խանդարէին հասարակաց հանգիստը, եւ համողեցին նաեւ Բ. Դրան Յոյն հպատակները որ մասնակցին յիշեալ ցոյցերու։ Երեք Յոյն հիւպատոսք ջանքեր ըրին Բ. Դրան հպատակներն առ այդ համողելու, եւ կայսերական կառավարութիւնը ծանուցած է Յունական կառավարութեան թէ ոչ եւս կրնայ ճանաչել զանոնք իբրեւ հիւպատոս։

— Անգրիականի եղբրքներէն եկող նաւերու համար հաստատուած քարանձիւնը ջրնջուած է։

— Աւազակաց մասին շաբթուս լուրեր բարեազգացէս բոլոր անոնց ձերբակալումը ծանուցանող լուրեր են, զորս կը քաղենք Լէվանի Հէրալտէ։ Յունաստանէն եկող չորս աւազակք ձերբակալուեցան մօտ Պիւճայի

Չմիւսնիոյ դաւառին մէջ, տունը ուր ապաստանած էին ոստիկանութեան կողմանէ սաշարուելով։ Քարակէօղ անուն աւազակի մը հետեւող խումբ մը շատ նեղութիւն կու տար ինկիւրի մօտ։ Յիշեալ խումբը ոստիկանութենէն յարձակում կրելով կուռոյն մէջ Քարակէօղ եւ նորա հետեւողներէն մին սպաննուեցան եւ բոլոր մնացեալք ձերբակալուեցան։ Պրոսպի կողմերը Իզդէթ Էֆէնտի ձերբակալած է 63 աւազակներ։

— Շաբթուս երկու սպանութիւնք կը ծանուցուին ի Կ. պոլիս. մին է զաղթական մը զոր նորոք ընկերը սպաննած է հինգ մէծիտիլի համար։

— Կը ծանուցուի Էսնէէ ի Վերին Եգիպտոս թէ խալիֆա Սալուլլահ, որ վերջերս Մէհտի կանուանէր զինք, մեռած է ի խարթում։ Կառավարութիւնը կը նուազեցունէ Եգիպտական բանակին զօրաց թիւը եւ պիտի վերածէ 10,000-ի։

— Հրաման զրկուած է բոլոր դաւառաց Տէֆէրիքներուն որ դան ի Կ. պոլիս եւ ներկայ ըլլան խորհրդակցութեան որ պիտի կատարուի ի մասին Պետութեան ելեւմտից։ Կոյսերական ելեւմտացոյցը հաւասարակշռելու վրայ խօսելով Թալի կ'ըսէ թէ յայտնի է որ երկու կարեւորագոյն խնդիրք են պաշտօնակալաց վարձքը եւ վաճառաց գնումն։ Առաջնոյն մասին կը յուսացուի թէ գոհացուցի կերպիւ պիտի լուծուի ընդ խնամօք Յակոբ փաշայի։ Իսկ երկրորդին նկատմամբ Թալի կ'ըսէ թէ անցեալ մէկ ու կէս տարւոյ միջոցին կառավարութիւնը զինուորական պիտոյք գնած է գրեթէ վեց միլիոն ոսկւոյ արժողութեամբ, եւ թէ գնեալ նիւթոյ մեծ մասին համար ստիպուած է վճարել 20 առ հարիւր կամ 30 ա. հ. յան, վասն զի ապահով կը գնէր։ Եւ սակայն կառավարութիւնը այդ հաշուոյ մասին 300,000 ոսկի միայն պարտք ունի։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոնէն Յունիւ. 6 թուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Լորտ Սալլիվընի մեծ զժողովրդութիւն կը կրէ վերակազմել իւր Նախարարութիւնը, եւ զրոյց կայ թէ Լորտ Նորթհայրուք յետո կ'օգնելու իւր նախնական որոշումը պիտի մերժէ վարել Հնդկաստանի նախարարի պաշտօնը։ Մայրաքաղ կուսակցութեան գլխաւորք Կլաւտոնիստ Ազատականաց հետ ի ժողով պիտի գումարին յառաջիկայ Չորեքշաբթի տեսնելու թէ կարելի չէ որ համաձայնին նկատմամբ Իրլանտական խնդրոյն։

— Գերմանական խորհրդարանի Յանձնախումբը, որ դարձեալ ի նիստ գումարեցաւ Երեքշաբթի օր, տակաւին հակառակ է կառավարութեան ծրարդոյն վասն բանակին զօրաց յաւելման։

— Սուաքինէ կը ծանուցուի թէ Հապէշ Իշխանը Բաւ Ալուլա, գործած է Հապէշիւթան առանց յարձակելու Քաալայի վրայ։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՑ

Դեկտ. 27/8, 1887

Գոնս. (Կորոն վճար) 46 8-ի Բոլմ. Երկ. բաժին 33

ԴՐԱՄՔ, Օմս. լիւրս 100է

Մէհտիլէ	407	Բուլոյ բուլ	90 42
Մէթալիք	98	Նաբոյէն	87 30
Պէշլէք	402	Գրիւիք	54 45
Ալթըրք	402	Անգլ. լիւրս	440 32

Մանէթ թղթ դրմ. 9 50

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆ Ա. ՅԱՌԱՐ ՊՅԱՆԱՆՆ

Ֆինանսըպար Եօգուրը, Ամերիգան խան.